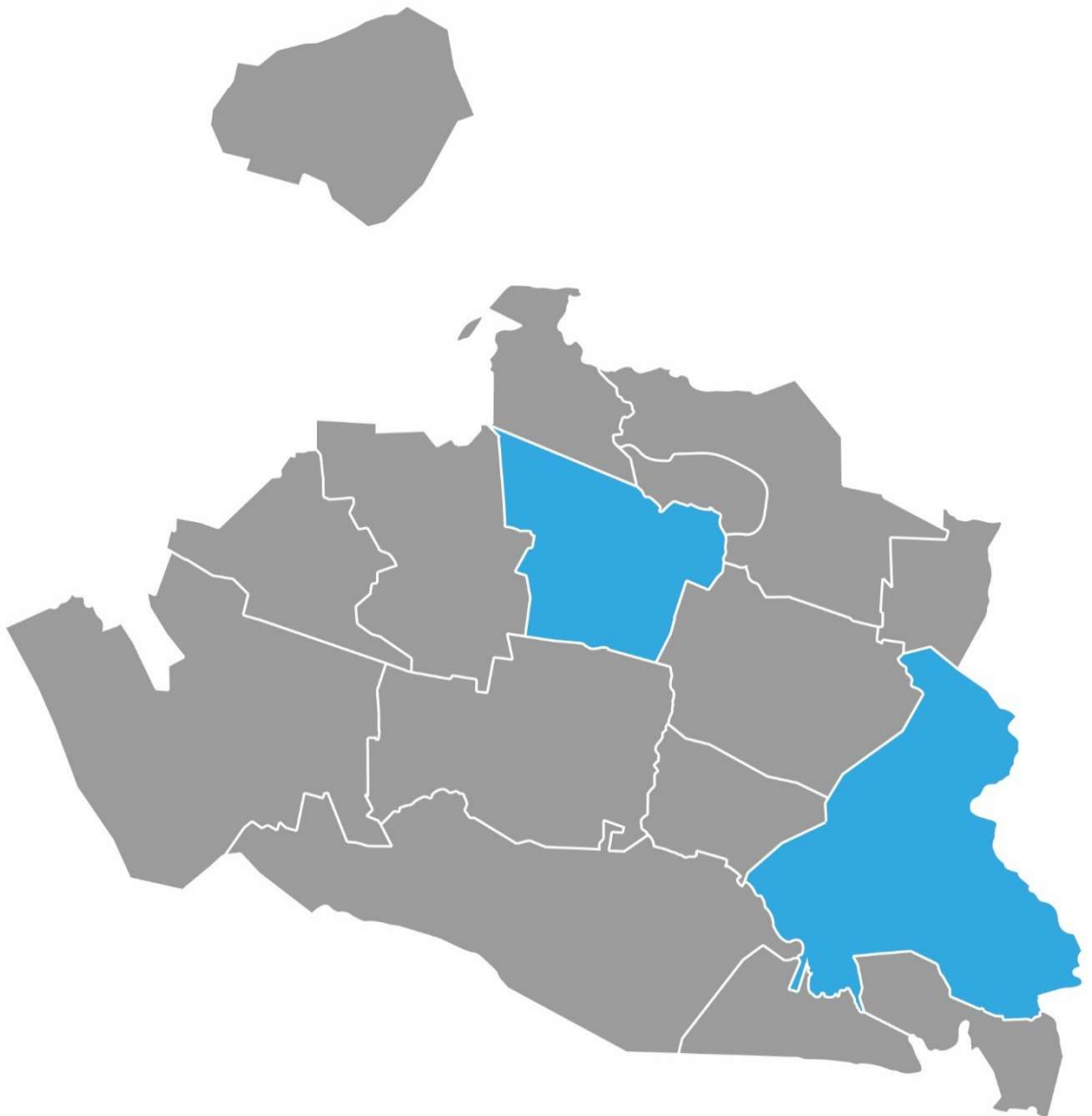

Załącznik do uchwały nr XXXV/312/2018

Rady Gminy Fabianki

z dnia 28.09.2018 r.

Lokalny Program Rewitalizacji dla Gminy Fabianki

Spis treści

Wstęp	4
1. Opis powiązań PR z dokumentami strategicznymi i planistycznymi.....	5
1.1 Osadzenie Programu w polityce rozwojowej gminy	5
1.2 Powiązania programu rewitalizacji z nadrzędnymi dokumentami strategicznymi	6
2. Uproszczona diagnoza gminy wraz z wnioskami.....	8
3. Obszar zdegradowany gminy	15
3.1 Analiza danych.....	15
3.2 Wyniki delimitacji obszaru zdegradowanego	19
4. Obszar rewitalizacji gminy.....	19
4.1 Delimitacja obszaru rewitalizacji.....	19
5. Szczegółowa diagnoza obszaru rewitalizacji	24
5.1 Sfera społeczna.....	24
5.2 Sfera gospodarcza	25
5.3 Sfera przestrzenno-funkcjonalna.....	26
5.4 Sfera techniczna	27
5.5 Sfera środowiskowa.....	28
5.6 Najważniejsze problemy i potencjały obszaru rewitalizacji	28
6. Wizja stanu obszaru rewitalizacji po przeprowadzeniu rewitalizacji.....	30
7. Cele rewitalizacji oraz odpowiadające im kierunki działań służące eliminacji lub ograniczeniu negatywnych zjawisk	32
8. Lista planowanych projektów/przedsięwzięć rewitalizacyjnych	35
8.1 Główne przedsięwzięcia rewitalizacyjne – harmonogram i szacunkowe ramy finansowe	35
9. Mechanizmy zapewnienia komplementarności między poszczególnymi projektami/przedsięwzięciami rewitalizacyjnymi oraz pomiędzy działaniami różnych podmiotów i funduszy na obszarze objętym PR.....	40
9.1 Kompleksowość programu	40
9.2 Koncentracja działań.....	40
9.3 Komplementarność przestrzenna.....	40
9.4 Komplementarność problemowa	41
9.5 Komplementarność proceduralno-instytucjonalna	42
9.6 Komplementarność międzyokresowa.....	42
9.7 Komplementarność źródeł finansowania	43
10. Mechanizmy włączenia mieszkańców, przedsiębiorców oraz innych podmiotów i grup aktywnych na terenie gminy w proces rewitalizacji.....	44
10.1 Udział interesariuszy na etapie tworzenia Programu	44

10.2 Sposób włączenia interesariuszy w proces zarządzania programem rewitalizacji na obszarze rewitalizacji.....	45
11. System zarządzania realizacją programu rewitalizacji.....	47
12. System monitoringu, ewaluacji i aktualizacji LPR.....	50
Zestawienie grafik, tabel i wykresów	53

Wstęp

Niniejsze opracowanie stanowi program rewitalizacji dla gminy Fabianki. Program sporządzony jest na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 6 u ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym.

Głównym celem programu jest określenie potrzeb z zakresu rewitalizacji na terenie gminy i zaprogramowanie interwencji, którą zamierza się zrealizować z udziałem środków finansowych Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2014-2020.

Program został wykonany zgodnie z założeniami i wymogami, określonymi w opracowaniu „Zasady programowania przedsięwzięć rewitalizacyjnych w celu ubiegania się o środki finansowe w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2014-2020” (opracowanie to w dalszej części Programu funkcjonuje jako „Zasady programowania...”). Układ treści i zakres merytoryczny Programu w sposób bezpośredni nawiązują do „Zasad programowania...”.

Korzystając z Art. 52. 1. Ustawy z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji, samorząd Gminy Fabianki skorzystał z zapisu wskazującego, że „do dnia 31 grudnia 2023 r. dopuszcza się realizację przedsięwzięć wynikających z programu zawierającego działania służące wyprowadzeniu obszaru zdegradowanego ze stanu kryzysowego, przyjmowanego uchwałą rady gminy, bez uchwalania gminnego programu rewitalizacji. W takim przypadku wyznaczenie w drodze uchwały obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji, Strefy, a także uchwalenie miejscowego planu rewitalizacji nie jest dopuszczalne”. W związku z powyższym niniejszy dokument wyznacza tożsamy horyzont określonym do końca roku 2023.

1. Opis powiązań PR z dokumentami strategicznymi i planistycznymi

1.1 Osadzenie Programu w polityce rozwojowej gminy

Program rewitalizacji gminy Fabianki jest dokumentem realizującym ogólne założenia polityki rozwojowej gminy. Należy go traktować jako dokument odpowiadający za realizację działań w zakresie zadań związanych z rozwiązywaniem części istniejących problemów społecznych, w ściśle określonych częściach gminy, które na etapie prac nad programem zostały wskazane, jako wymagające działań w pierwszej kolejności.

Biorąc pod uwagę powyższe przedmiotowy dokument nawiązuje (wynika) z ustaleń nadrzędnego dokumentu planistycznego w gminie Fabianki, jakim jest strategii rozwoju gminy. Jednocześnie tematyka rewitalizacji jest osadzona w zagadnienia, za które odpowiada Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Fabiankach, i które znajdują odzwierciedlenie w zapisach Gminnej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych na lata 2008- 2017 (przyjętej na mocy Uchwały Nr XVI/85/2008 Rady Gminy Fabianki z dnia 16 czerwca 2008 r.)

Strategia Rozwoju Gminy Fabianki na lata 2016-2025

W największym stopniu i bezpośrednio z takim postrzeganiem pojęcia „rewitalizacja”, jakie określa ustawa o rewitalizacji, wiążą się zapisy wizji i misji określone w strategii, które wskazują na przyjęcie myślenia korelującego z wyzwaniami rewitalizacyjnymi. Dodatkowo należy tu w szczególności wskazać na: Cel strategiczny 2: Wzmocnienie kapitału społecznego i ludzkiego, Cel operacyjny 2.2 Wzrost spójności społecznej i aktywności zawodowej mieszkańców, Cel operacyjny 2.3 Rozwój oferty kulturalnej. Z drugiej strony warto wskazać na cel o charakterze technicznym: Cel strategiczny 1: Rozbudowa i modernizacja infrastruktury technicznej i powiązany z nim Cel operacyjny 1.4 Rozbudowa i modernizacja pozostałej infrastruktury komunalnej. Powyższe zagadnienia są w pełni zgodne z założeniami interwencji w ramach rewitalizacji.

Gmina Fabianki posiada także **Gminną Strategię Rozwiązywania Problemów Społecznych na lata 2008- 2017**, przyjętą Uchwałą Nr XVI/85/2008 Rady Gminy Fabianki z dnia 16 czerwca 2008 r.). Zagadnienia, które są przedmiotem programu rewitalizacji dotyczą bezpośrednio następujących zapisów SRPS:

- zróżnicowanie form pomocy adresowanych do osób bezrobotnych;
- zwiększenie aktywności osób bezrobotnych do samodzielnego poszukiwania pracy i podejmowania zatrudnienia;

- Kształtowanie i rozwijanie świadomości społecznej w zakresie dostrzegania i rozumienia problemów osób niepełnosprawnych;
- Zwiększanie dostępu do zaopatrzenia w przedmioty ortopedyczne, środki pomocnicze i sprzęt rehabilitacyjny;
- Likwidacja barier architektonicznych.

1.2 Powiązania programu rewitalizacji z nadrzędnymi dokumentami strategicznymi

Realizacja ustaleń lokalnego programu rewitalizacji z wykorzystaniem środków publicznych, pochodzących z Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2014-2020, będzie możliwa w przypadku zachowania jej zgodności z Lokalną Strategią Rozwoju Stowarzyszenia Lokalna Grupa Działania Dorzecza Zgłowiączki na lata 2014 – 2020 (jest to strategia opracowana przez Partnerstwo Lokalne pod nazwą Stowarzyszenie Lokalna Grupa Działania Dorzecza Zgłowiączki zawiązane przez przedstawicieli trzech sektorów z terenu gmin Boniewo, Brześć Kujawski, Chocień, Chodecz, Fabianki, Izbica Kujawska, Lubień Kujawski, Lubanie, Lubraniec i Włocławek przyjęło osobowość prawną w formie Stowarzyszenia. Później do Stowarzyszenia przystąpiły Baruchowo, Gmina Kowal i Miasto Kowal. Zgodnie z założeniami dystrybucji środków na rewitalizację w województwie kujawsko-pomorskim, gminne/lokalne programy rewitalizacji muszą bowiem realizować wskaźniki rozwojowe określone w tym dokumencie.

W szczególności należy zwrócić uwagę na dwa Cele ogólne:

Cel ogólny 1 Wspieranie przedsiębiorczości oraz podniesienia kompetencji i aktywności zawodowej społeczności objętej LSR

Cel ogólny 2 Wzrost udziału społeczności lokalnej w życiu społecznym i kulturalnym na obszarze LGD

A w ich obrębie na cele szczegółowe:

Cel szczegółowy 1.2 Wzmocnienie szans na rynku pracy grup defaworyzowanych oraz osób zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym

Cel szczegółowy 2.2 Tworzenie i rozwój oferty aktywizacyjnej i integracyjnej mieszkańców obszaru LSR

A w szczególności na przedsięwzięcia:

Przedsięwzięcie 1. Program przedsiębiorczości i aktywizacji zawodowej

Przedsięwzięcie 2. Program rewitalizacji obiektów użyteczności publicznej i inicjatyw społecznych, kulturalnych i edukacyjnych

W ramach powyższego przewiduje się oddziaływanie m.in. na wskaźniki:

- Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym objętych wsparciem w programie
- Wzrost aktywności społecznej i kulturalnej mieszkańcom obszaru LSR
- Liczba wspartych obiektów infrastruktury zlokalizowanych na rewitalizowanych obszarach

Ponadto zwraca się uwagę na zgodność i pośredni pozytywny wpływ na realizację celów Strategii rozwoju Obszaru Strategicznej Interwencji dla miasta Włocławek oraz obszaru powiązanego z nim funkcjonalnie, w następujących jej ustaleniach:

Cel rozwojowy 2. Poprawa jakości kapitału ludzkiego

Cel rozwojowy 5. Podniesienie poziomu jakości życia

Należy podkreślić, że zgodność ustaleń niniejszego programu z powyższymi strategiami oznacza pośrednio zgodność ze „Strategią rozwoju województwa kujawsko-pomorskiego Plan modernizacji 2020+”, gdyż oba ponadlokalne opracowania na etapie formułowania założeń rozwoju były weryfikowane pod tym kątem i nie byłoby możliwe zakończenie prac projektowych przy braku zgodności.

2. Uproszczona diagnoza gminy wraz z wnioskami

Gmina Fabianki stanowi część krainy etnograficzno-historycznej ziemi dobrzyńskiej, położona jest w południowo-wschodniej części województwa kujawsko-pomorskiego, w powiecie włocławskim.

Grafika 1 Gmina Fabianki (kolor czerwony) na tle województwa kujawsko-pomorskiego.

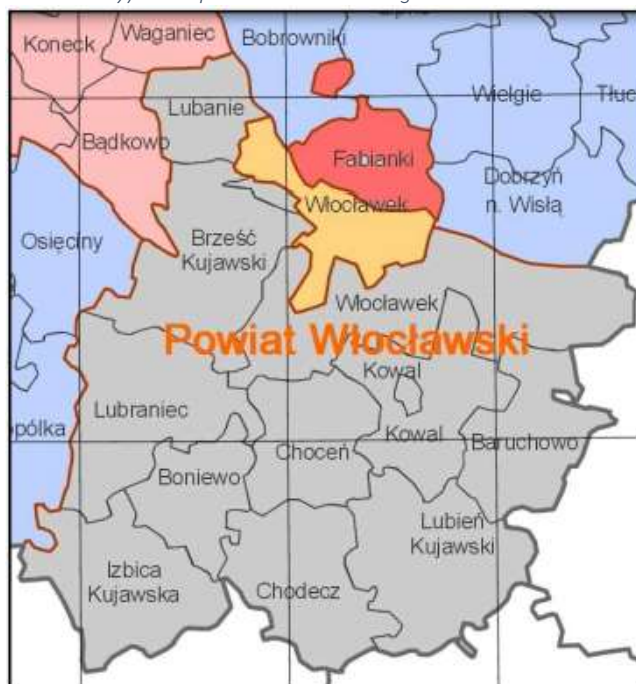
Źródło: Strategia Rozwoju Gminy Fabianki na lata 2016 – 2025.

Fabianki to jedyna gmina powiatu włocławskiego, która nie posiada granicy lądowej z żadną inną gminą tego powiatu. Od pozostałych gmin oddziela ją rzeka Wisła (istotny potencjał lokalizacyjny) i miasto Włocławek. Na lądzie gmina Fabianki graniczy na południu z miastem Włocławek (miasto na prawach powiatu) oraz z gminami wchodzącymi w skład powiatu lipnowskiego: Bobrowniki (na zachodzie), Dobrzyń nad Wisłą i Wielgie (na wschodzie) i gminą wiejską Lipno (północ).

Gmina Fabianki posiada eksklawę – sołectwo Lisek, które nie graniczy z pozostałą częścią gminy, od której jest oddalone o około 2 km w linii prostej. Lisek otaczają obszary gminy Bobrowniki i gminy Lipno. Głównym szlakiem komunikacyjnym przebiegającym przez gminę jest droga krajowa nr 67 Włocławek – Lipno.

Grafika 2 Gmina Fabianki (kolor czerwony) na tle powiatu wrocławskiego.

Źródło: Strategia Rozwoju Gminy Fabianki na lata 2016 – 2025.

Gmina Fabianki zajmuje powierzchnię 76,1 km² co stanowi 5,17% powierzchni powiatu wrocławskiego. Granicę administracyjną gminy przedstawiono na poniższej grafice.

Grafika 3 Granice administracyjne gminy Fabianki.

Źródło: Strategia Rozwoju Gminy Fabianki na lata 2016 – 2025.

Gmina Fabianki znajduje się w obszarze funkcjonalnym 110 – tysięcznego miasta Włocławka. W wyniku przeprowadzonych w 2014 r. prac badawczych mających na celu delimitację miejskiego obszaru funkcjonalnego Włocławka wyznaczono 10 gmin (8 z powiatu włocławskiego i 2 z powiatu lipnowskiego), które wykazują najwięcej powiązań funkcjonalnych w Włocławkiem. Wśród nich gmina Fabianki spełniła najwięcej kryteriów delimitacji.

Grafika 4 Lokalizacja gminy Fabianki względem miasta Włocławek.

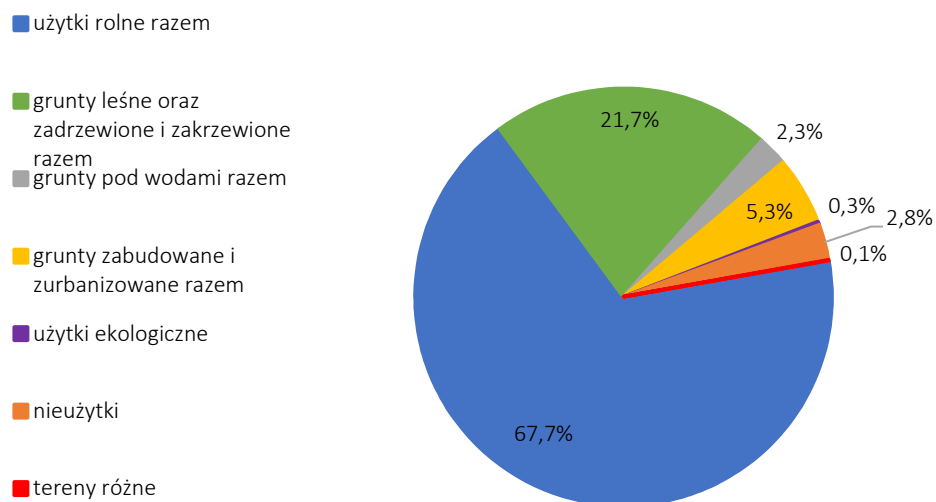

Źródło: Strategia Rozwoju Gminy Fabianki na lata 2016 – 2025.

Bliskie sąsiedztwo i liczne powiązania funkcjonalne z miastem Włocławek są postrzegane przez mieszkańców Fabianek jako atut gminy i duża szansa jej rozwoju.

Struktura użytkowania gruntów na terenie gminy Fabianki została przedstawiona na poniższym wykresie. Na terenie gminy przeważają grunty leśne oraz zadrzewione i zakrzewione oraz użytki rolne zajmując łącznie ponad 89% powierzchni gminy.

Wykres 1 Struktura użytkowania gruntów na terenie gminy Fabianki.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Na terenie Gminy Fabianki znajdują się 22 miejscowości, gmina podzielona jest również na 16 jednostek pomocniczych – sołectw. Wszystkie miejscowości mają charakter wiejski.

Tabela 1 Miejscowości i sołectwa na obszarze gminy Fabianki

Miejscowość	Sołectwo
Bogucin	Bogucin
Osiek	
Chełmica Duża	Chełmica Duża
Chełmica-Cukrownia	Chełmica-Cukrownia
Chełmica Mała	Chełmica Mała
Cyprianka	Cyprianka
Fabianki	Fabianki
Krępiny	Krępiny
Zarzewo	
Lisek	Lisek
Kulin	Kulin
Urszulewo	
Nasiegniewo	Nasiegniewo
Uniechowo	
Nowy Witoszyn	Nowy Witoszyn
Łęg Witoszyn	
Skórzno	Skórzno
Stary Witoszyn	Stary Witoszyn
Świątkowizna	Świątkowizna
Szpetal Górny	Szpetal Górny
Wilczeniec Fabiański	Wilczeniec Fabiański
Wilczeniec Bogucki	

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Największe skupiska osadnicze występują w południowo-wschodniej (Szpetal Górny, Nasiegniewo) oraz w centralnej (Bogucin, Fabianki) części gminy. Przeważa zabudowa jednorodzinna, w niektórych miejscowościach (Nasiegniewo, Fabianki, Chełmica – Cukrownia) zlokalizowane są nieliczne wielorodzinne bloki mieszkalne.

Cechą charakterystyczną gminy jest intensywny rozwój nowego osadnictwa, głównie w miejscowościach położonych bliżej Włocławka takich jak Szpetal Górny, Bogucin, Kulin, Nowy Witoszyn. Związany jest on z ruchami migracyjnymi zamożniejszych mieszkańców Włocławka, ale również innych miast, którzy osiedlają się na atrakcyjnych środowiskowo terenach w pobliżu miasta.

Gminę Fabianki cechuje widoczne zróżnicowanie przestrzenne w zakresie nagromadzenia problemów społecznych. W miejscowościach sąsiadujących z Włocławkiem przeważają nowe osiedla domów jednorodzinnych zamieszkałe przez dobrze sytuowanych materialnie mieszkańców o wysokim kapitale społecznym. Nie brakuje jednak w gminie tzw. obszarów zdegradowanych, w których kumulują się problemy społeczne i gospodarcze: bezrobocie,

ubóstwo, patologie społeczne (alkoholizm, przemoc w rodzinie, przestępczość), zdegradowanie przestrzeni publicznej. Są to na przykład tereny, gdzie wcześniej funkcjonowały państwowe gospodarstwa rolne. Po ich likwidacji duża część mieszkańców nie potrafiła odnaleźć się w nowych warunkach społeczno-ekonomicznych. Brak stałego zatrudnienia stał się katalizatorem innych negatywnych zjawisk społecznych prowadząc z czasem do głębokiej zapaści społeczno-gospodarczej.

W związku z powyższym samorząd Gminy Fabianki planuje kompleksowe działania z zakresu rewitalizacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej obszarów zdegradowanych. Podstawowym narzędziem w tym zakresie jest niniejszy Program rewitalizacji dla Gminy Fabianki, w którym dokonano szczegółowego zdiagnozowania obszarów o szczególnej koncentracji negatywnych zjawisk społecznych, gospodarczych i przestrzenno-funkcjonalnych, a następnie wyznaczono obszar zdegradowany i obszar rewitalizacji. W kolejnych rozdziałach przedstawiono diagnozę służącą wyznaczeniu obszarów kryzysowych kwalifikujących się do objęcia LPR.

Pod względem liczby mieszkańców gmina Fabianki może być zaliczana do grupy gmin średnich (w 2016 r. wg GUS – 9901), pod względem zajmowanej powierzchni również do średnich (w 2016 r. wg GUS – 7584 ha). Obydwie cechy są jednak neutralnym uwarunkowaniem rozwoju. Natomiast gęstość zaludnienia kształtuje się na poziomie 34 os./km².

Według danych Urzędu Statystycznego w Bydgoszczy, ludność gminy Fabianki w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym wynosi 51,1 (2014 r.), przy średniej dla powiatu włocławskiego 56,6.

Przeciętny wiek mieszkańca gminy Fabianki to 38,0 lat (kobiety – 39,2; mężczyźni –36,7) i jest on niższy niż średnia wieku dla województwa kujawsko-pomorskiego (40,3) i kraju (40,6). Ten stan rzeczy wynika głównie z atrakcyjność osiedleńczej części gminy korzystającej z renty lokalizacyjnej oraz suburbanizacji miasta Włocławka.

Mimo wiejskiego charakteru, położenie gminy Fabianki w obszarze funkcjonalnym dużego miasta wpływa na jej odmienną od większości obszarów wiejskich charakterystykę demograficzną. Pod względem salda migracji na 1000 osób gmina zajmuje zdecydowanie pierwszą pozycję w powiecie i wysoką siódmą pozycję (na 144 gminy) w województwie kujawsko-pomorskim. Jest to długookresowy trend demograficzny. W latach 2002-2015 liczba mieszkańców gminy Fabianki wzrosła aż o 20,4%. Atrakcyjność osiedleńcza gminy nie ma

charakteru jednorodnego, w związku z tym wzrost liczby mieszkańców w różnym stopniu dotyczy poszczególnych miejscowości w zależności od lokalizacji. Zmiany w strukturze ludności według wieku są silnie powiązane z identyfikowanym starzeniem się społeczności. Osoby migrujące to głównie jednostki w wieku produkcyjnym i przedprodukcyjnym (rodziny z dziećmi), w związku z tym starzenie w większym stopniu dotyczy miejscowości o niższej atrakcyjności osiedleńczej. Innymi słowy struktura gminy w tym zakresie jest bardzo zróżnicowana i wymaga analizy wskaźnikowej, która zobrazuje indeks starości w poszczególnych sołectwach.

Największym problemem społecznym w gminie Fabianki jest od dawna wysoki odsetek osób bez zatrudnienia, przy czym nie wszyscy z tej grupy rejestrują się w Powiatowym Urzędzie Pracy we Włocławku. W 2015 r. udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym wynosił 11,78%. Blisko 75% populacji osób bezrobotnych to osoby pozostające bez pracy przez okres ponad 2 lat.

Warto również zwrócić uwagę na stan infrastruktury dedykowanej mieszkańcom. Obiekty większości świetlic wiejskich w gminie są zmodernizowane i odpowiednio wyposażone. Niemniej część z nich wymaga odnowienia lub rozbudowy w tym m.in. Świetlica-remiza w Nasiegniewie, Świetlica-remiza w Chełmicy-Cukrowni, czy Świetlica w Lisku. Odpowiednio dostosowana do potrzeb infrastruktura to ważny czynnik warunkujący pożądaną aktywność mieszkańców. Jest to szczególnie istotne z punktu widzenia istniejących organizacji społecznych (stowarzyszeń oraz fundacji), które mogą działać na rzecz osiągnięcia celów rewitalizacji i rozwiązywania istniejących problemów.

W kontekście gospodarki należy zauważyć, że, w 2015 roku zidentyfikowano 980 podmiotów gospodarczych, z czego 81 zdefiniowano jako nowo zarejestrowane firmy. Wskaźnik przedsiębiorczości mierzony liczbą podmiotów gospodarczych na 100 mieszkańców kształtuje się na poziomie 10,0. Pod względem rozwoju społeczno-gospodarczego gmina Fabianki plasuje się powyżej średniej wojewódzkiej.

Urząd Marszałkowski opracował klasyfikację wszystkich gmin województwa kujawsko-pomorskiego opartą na wskaźniku syntetycznym rozwoju społeczno-gospodarczego. Przy jego określeniu wzięto pod uwagę podmioty wpisane do rejestru REGON na 10 tys. mieszkańców, natężenie korzystania z pomocy społecznej, wydatki w obszarze pomocy społecznej i wsparcia w ramach budżetów gminnych w przeliczeniu na 1 mieszkańca gminy oraz udział długotrwale

korzystających w ogólnej liczbie klientów pomocy społecznej (dane za rok 2014). Gmina Fabianki, z wartością wskaźnika syntetycznego 57,05, uplasowała się na 56. miejscu na 144 gminy w regionie.

W kontekście sfery środowiskowej uznaje się za konieczne podejmowanie przez Gminę Fabianki działania zmierzające do ograniczenia zanieczyszczenia powietrza i niskich emisji. W tym celu powstał Plan gospodarki niskoemisyjnej dla Gminy Fabianki zakładający, że do roku 2020 nastąpi w gminie:

- redukcja poziomu emisji CO₂ o 3% (w odniesieniu do roku bazowego 2014),
- zmniejszenie zużycia energii finalnej o 0,15%,
- zwiększenie o 0,8% udziału w energii finalnej energii pochodzącej ze źródeł odnawialnych.

W kontekście potrzeb rewitalizacyjnych sfera środowiskowa nie jest definiowana jako kluczowa niemniej, podczas konstruowania interwencji projektowej (infrastrukturalnej) zakłada się działania komplementarne z zadaniami opisanymi w PGN.

Podsumowując, należy podkreślić następujące determinanty rozwojowe gminy w zakresie elementów poddanych analizie w diagnozie uproszczonej:

1. Starzenia się społeczeństwa. Stawia ono wyzwania związane z zapewnieniem opieki zdrowotnej i społecznej dla zwiększającej się liczby osób starszych. W ostatnich latach przybyło w gminie starszych samotnych osób wymagających usług opiekuńczych. Władze samorządowe powinny przygotować się do zaspokajania zwiększonego zapotrzebowania na różne formy opieki nad osobami starszymi.
2. Gminę Fabianki cechuje widoczne zróżnicowanie przestrzenne w zakresie nagromadzenia problemów społecznych (za główny ich wyznacznik uznaje się długotrwałe bezrobocie). W miejscowościach sąsiadujących z Włocławkiem przeważają nowe osiedla domów jednorodzinnych zamieszkałe przez dobrze sytuowanych materialnie mieszkańców o wysokim kapitale społecznym. Nie brakuje jednak w gminie tzw. obszarów zdegradowanych, w których kumulują się problemy społeczne i gospodarcze: bezrobocie, ubóstwo, patologie społeczne (alkoholizm, przemoc w rodzinie, przestępczość), zdegradowanie przestrzeni publicznej.
3. Występowanie zdegradowanej przestrzeni użyteczności publicznej o potencjale rewitalizacyjnym pod kątem potrzeb społecznych i kulturalnych.

3. Obszar zdegradowany gminy

3.1 Analiza danych

Zgodnie z rozdziałem „6.4.2 Wyznaczenie obszaru zdegradowanego oraz obszaru rewitalizacji na obszarach wiejskich regionu”, delimitacja została przeprowadzona na poziomie sołectw. Użyto dwóch wskaźników reprezentujących sferę społeczną:

- Udział ludności w wieku poprodukcyjnym w ludności ogółem na danym obszarze [%],
- Udział bezrobotnych w ludności w wieku produkcyjnym na danym obszarze [%],

oraz jednego wskaźnika reprezentującego sfery pozaspołeczne (sfera przestrzenno-funkcjonalna):

- Dla każdej z miejscowości przeanalizowano występowanie przestrzeni zdegradowanej, która wykazuje możliwość adaptacji do celów rozwoju społecznego.

Wskaźniki społeczne są bezpośrednio zgodne z wskaźnikami określonymi w Załączniku nr 3 „Zasad programowania...”. Cecha reprezentująca sferę przestrzenno-funkcjonalną merytorycznie nawiązuje do określonego w Załączniku nr 3 wskaźnika „udziału przestrzeni zdegradowanej w powierzchni ogólnej danego obszaru” (ograniczono się do wskazania tego typu przestrzeni, ponieważ mając świadomość małej liczby tego typu obszarów/obiektów stwierdzono, że nie będzie zachodziła potrzeba analizy porównawczej wielu jednostek, a już sam fakt istnienia przestrzeni, która może być przekształcana w kierunku aktywizacji społecznej i gospodarczej – uznano za wystarczający do uznania, że sołectwo spełnia kryterium przestrzenno-funkcjonalne).

W poniższej tabeli kolorem czerwonym zaznaczono wskaźniki wykazujące stan kryzysowy w poszczególnych miejscowościach.

Tabela 2 Analiza wskaźników delimitacji

Sfera:	Społeczna		Przestrzenno-funkcjonalna
Wskaźnik szczegółowy:	Udział ludności w wieku poprodukcyjnym w ludności ogółem na danym obszarze [%]	Udział bezrobotnych w ludności w wieku produkcyjnym [%]	Na terenie miejscowości znajduje się przestrzeń zdegradowana, która wykazuje możliwość adaptacji do celów rozwoju społecznego lub gospodarczego
Źródło i stan aktualności danych:	Obliczenia własne na podstawie danych Urzędu Gminy, 31.12.2015	Obliczenia własne na podstawie danych PUP we Włocławku, 31.12.2015 oraz danych Urzędu Gminy, 31.12.2015	Analiza własna
Bogucin	16,61%	8,93%	NIE

Chełmca-Cukrownia	12,73%	15,76%	NIE
Chełmca Duża	23,88%	20,23%	NIE
Chełmca Mała	18,50%	14,65%	NIE
Cyprianka	12,44%	15,06%	NIE
Fabianki	23,26%	16,90%	NIE
Krępiny	13,24%	8,99%	NIE
Kulín	21,98%	5,93%	NIE
Lisek	16,67%	14,10%	NIE
Nasiegniewo	25,34%	13,38%	TAK
Nowy Witoszyn	10,33%	9,20%	NIE
Skórzno	17,94%	15,13%	NIE
Stary Witoszyn	21,62%	25,86%	NIE
Szpetal Górny	13,32%	6,66%	NIE
Świątkowizna	18,37%	13,98%	NIE
Wilczeniec Fabiański	16,59%	15,97%	NIE
Średnia wartość dla Gminy	17,31%	11,78%	

Źródło: opracowanie własne na podstawie badań własnych oraz danych UG, KMP oraz PUP Włocławek

Wyjaśnienia dotyczące wskaźników:

Spełnienie kryterium zależne jest nie tylko od fizycznego występowania „przestrzeni zdegradowanej” ale także od uporządkowania jej stanu prawnego (zwłaszcza skłonności i gotowości właścicieli do przekształceń), od warunków technicznych („wykonalność” przekształceń związana z charakterem funkcjonalnym), od warunków funkcjonalnych (wynikających z wielkości, kształtu, położenia danego terenu w strukturze miejscowości, w relacjach do dróg, infrastruktury, itp.). Na terenie gminy Fabianki zidentyfikowano jeden obiekt spełniający wszystkie wskazane powyżej kryteria uznania za przestrzeń zdegradowaną, wykazującą możliwość adaptacji do celów rozwoju społecznego lub gospodarczego:

Nasiegniewo – Adres Nasiegniewo 13B, 87-811 Fabianki, dz. nr 207 o pow. 0,0600, KW WL1W/00081258/9.

Uzasadnienie degradacji przestrzeni na terenie sołectwa Nasiegniewo:

Sołectwo Nasiegniewo jest jedyną miejscowością na terenie gminy, w obrębie której zidentyfikowano przestrzeń zdegradowaną, która wykazuje możliwość adaptacji do celów rozwoju społecznego lub gospodarczego. W Nasiegniewie znajduje się Świetlico-remiza, która może być wykorzystana na potrzeby społeczne, szczególnie te związane z aktywizacją społeczno-zawodową bezrobotnych. Obiekt wymaga modernizacji i doposażenia. Świetlico-remiza w Nasiegniewie jest obiektem o charakterze społecznym i kulturalnym, który jednak

w obecnych warunkach lokalowych nie jest w stanie w pełni pełni swoich funkcji wobec społeczności lokalnej.

W poniższej tabeli znajdują się dane źródłowe, które posłużyły wyliczeniu wskaźników udziału ludności w wieku poprodukcyjnym, udziału bezrobotnych w ludności w wieku produkcyjnym.

Tabela 3 Dane źródłowe do analizy wskaźnikowej

Nazwa jednostki	Ludność ogółem	Ludność w wieku produkcyjnym	Ludność w wieku poprodukcyjnym	Liczba bezrobotnych
Bogucin	1138	728	189	65
Chełmica-Cukrownia	644	406	82	64
Chełmica Duża	578	341	138	69
Chełmica Mała	319	198	59	29
Cyprianka	796	518	99	78
Fabianki	864	491	201	83
Krępiny	136	89	18	8
Kulin	373	236	82	14
Lisek	228	156	38	22
Nasiegniewo	1192	650	302	87
Nowy Witoszyn	542	326	56	30
Skórzno	223	119	40	18
Stary Witoszyn	111	58	24	15
Szpetal Górny	2282	1592	304	106
Świątkowizna	147	93	27	13
Wilczeniec Fabiański	229	144	38	23

Źródło: opracowanie własne

Jednocześnie dla miejscowości gminnej – Fabianek skorzystano z alternatywnej metody wyznaczenia obszaru zdegradowanego. Zgodnie z rozdziałem „6.4.2 Wyznaczenie obszaru zdegradowanego oraz obszaru rewitalizacji na obszarach wiejskich regionu”, pkt 7. Gdzie czytamy, iż „Niezależnie od metody wyznaczania obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji na obszarach wiejskich, przedstawionej w pkt 2-6, proponuje się dodatkowy sposób wyznaczenia obszaru zdegradowanego. Mając na względzie zachodzące zmiany demograficzne, szczególną rolę przypisano działaniom, których celem jest doprowadzenie do zapewnienia opieki i włączenia społecznego ludności starszej, w wieku 60 i więcej lat”. Fabianki charakteryzują się istotnym natężeniem procesu starzenia się społeczności lokalnej oraz spełniają kryteria wymienione w pkt 7. a-e „Zasad programowania...”. Fabianki to wieś gminna charakteryzująca się dużą rolą w obsłudze i funkcjonowania całej gminy, jak również posiada duże znaczenie wizerunkowe dla całej jednostki samorządowej. W odróżnieniu od miejscowości położonych w sąsiedztwie Włocławka, Fabianki stanowią obszar, na którym procesy demograficzne są negatywne i dostrzega się m.in. istotne starzenie się społeczności

lokalnej. Tym samym zakłada się stworzenie przestrzeni do rozwijania aktywności mieszkańców oraz organizacji pozarządowych i dostosowanie istniejącego obiektu (Urzędu Gminy) do pełnienia funkcji społecznych bezpośrednio powiązanych z celami rewitalizacji.

Tabela 4 Kryteria uznania miejscowości za obszar zdegradowany

Definicja kryterium	Odniesienie do miejscowości Fabianki
a) udział ludności w wieku 60 i więcej lat na danym obszarze przyjmuje wartość mniej korzystną niż średnia wartość tego wskaźnika dla gminy lub liczba ludności w wieku 60 i więcej lat w co najmniej jednej z miejscowości zaliczonej do obszaru rewitalizacji lokuje tę miejscowość wśród 3 o największej liczbie ludności w tej grupie na terenie gminy,	Na terenie sołectwa Fabianki liczba ludności w wieku 60 i więcej lat wynosi 221 osób . Natomiast dodatkowo udział ludności w wieku poprodukcyjnym w ludności w Fabiankach wynosi 25,57% . Wskaźnik ten jest mniej korzystny od średniej gminnej wynoszącej 17,31%. Jednocześnie wskaźnik udział ludności w wieku poprodukcyjnym w ludności ogółem na danym obszarze Fabianek jest niższy jedynie od Nasiegniewa i Chełmicy Dużej. Biorąc pod uwagę powyższe kryterium uznaje się za spełnione.
b) na danym obszarze jest obiekt/obiekty, wykazujące techniczne możliwości przystosowania do użytkowania przez ludność starszą,	Na terenie gminy znajduje się obiekt, który z punktu widzenia technicznego może być przystosowany do użytkowania przez osoby starsze. Tym obiektem jest Urząd Gminy Fabianki (Fabianki 4, 87-811 Fabianki, dz. nr 202/1 o pow. 0,2400 ha – budynek Urzędu Gminy, KW WL1W/00018598/2), który dysponuje m.in. potencjałem lokalowym do wykorzystania dla potrzeb seniorów. Biorąc pod uwagę powyższe kryterium uznaje się za spełnione.
c) w przypadku rozwoju działań opiekuńczych, zaadoptowany na ten cel obiekt powinien zapewnić opiekę dla co najmniej 10 osób,	W odniesieniu do identyfikowanych potrzeb nie przewiduje się na terenie Fabianek rozwijania działań opiekuńczych. Kryterium nie dotyczy.
d) w przypadku zamiaru rozwoju działań z zakresu integracji i aktywności kulturalnej, wymagane jest by obszar rewitalizacji był zamieszkiwany przez co najmniej 100 osób w wieku 60 i więcej lat,	W przypadku sołectwa Fabianki zakłada się realizację działań z zakresu integracji i aktywności kulturalnej. Obszar jest zamieszkiwany przez 195 osób w wieku poprodukcyjnym. Biorąc pod uwagę powyższe kryterium uznaje się za spełnione.
e) kryterium gminy, reprezentujące przynajmniej jedną ze sfer (negatywne zjawisko), o których mowa przy definicji stanu kryzysowego (rozdział 3, pkt 3a-d).	Zgodnie z definicją stanu kryzysowego gmina Fabianki przyjęła wskaźnik ze sfery przestrzenno-funkcjonalnej pn. „obecność na terenie miejscowości infrastruktury umożliwiającej realizację programu włączenia społecznego dla osób starszych (60+)” (wskaźnik skonsultowano z Departamentem Rozwoju Regionalnego UM WK-P w Toruniu i został on zaakceptowany). Aktualna wartość wskaźnika wynosi 0. Biorąc pod uwagę powyższe kryterium uznaje się za spełnione.

Źródło: opracowanie własne

Podsumowując, na potrzeby wyznaczenia obszaru zdegradowanego w gminie Fabianki skorzystano z dwóch dopuszczonych metod diagnostycznych. W obrębie pierwszej polegającej na analizie wskaźnikowej i występowaniu przestrzeni zdegradowanej wyłoniono Nasiegniewo jako obszar cechujący się szczególnym natężeniem problemów społecznych i technicznych. Jednocześnie bazując na dodatkowym sposobie wyznaczenia obszaru zdegradowanego

wyznaczono główną miejscowość gminną – Fabianki jako sołectwo cechujące się znacznym starzeniem społeczności lokalnej.

3.2 Wyniki delimitacji obszaru zdegradowanego

Delimitacji dokonano na podstawie dwóch różnych metod:

- dla sołectw: Bogucin, Chełmica-Cukrownia, Chełmica Duża, Chełmica Mała, Cyprianka, Krępiny, Kulin, Lisek, Nasiegniewo, Nowy Witoszyn, Skórzno, Stary Witoszyn, Szpetal Górny, Świątkowizna, Wilczeniec Fabiański – zastosowano metodę opisaną w pkt 2-6 rozdziału 6.4.2. „Zasady ...” i jako obszar zdegradowany wskazano sołectwo Nasiegniewo, które jako jedyne spełnia warunek przynajmniej dwóch wskaźników społecznych o wartościach mniej korzystnych niż średnia w gminie i jednocześnie przynajmniej jednego wskaźnika/warunku ze sfery pozaspołecznej, tj. występowania przestrzeni zdegradowanej która wykazuje możliwość adaptacji do celów rozwoju społecznego lub gospodarczego.
- dla sołectwa Fabianki – zastosowano metodę opisaną w pkt 7 rozdziału 6.4.2. „Zasady ...” i wykazano, iż sołectwo Fabianki spełnia warunki a-e), toteż wskazuje się je jako obszar zdegradowany.

Wobec powyższego obszar zdegradowany w gminie Fabianki stanowią sołectwa: Nasiegniewo, Fabianki.

Tabela 5 Podstawowe parametry obszaru zdegradowanego

	Liczba mieszkańców [os.]	Udział %	Powierzchnia [km ²]	Udział %
Fabianki	864	8,8%	4,42	5,8%
Nasiegniewo	1192	12,2%	8,78	11,6%
łącznie obszar zdegradowany:	2056	21,0%	13,2	17,3%

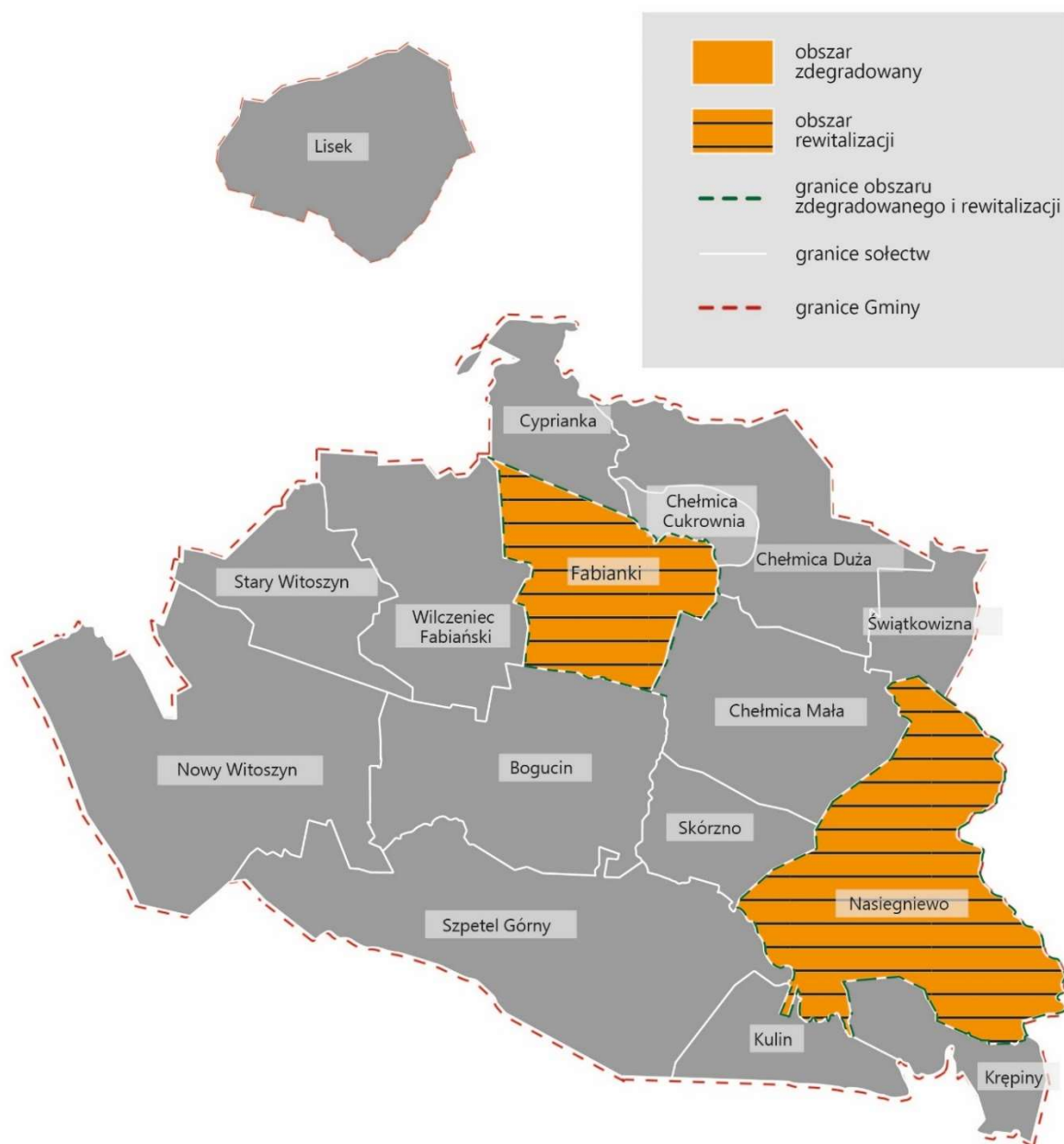
Źródło: opracowanie własne

4. Obszar rewitalizacji gminy

4.1 Delimitacja obszaru rewitalizacji

Ponieważ miejscowości zakwalifikowane do obszaru zdegradowanego nie przekraczają parametrów 20% powierzchni gminy oraz 30% ludności gminy, obszar zdegradowany w całości został uznany za obszar rewitalizacji. Sołectwa Fabianki i Nasiegniewo tworzą dwa odrębne podobszary rewitalizacji. Poniżej przedstawiono zasięgi terytorialne terenu definiowanego jako obszar rewitalizacji w gminie Fabianki.

Grafika 5 Obszar rewitalizacji na tle granic administracyjnych gminy

Źródło: opracowanie własne

Na poniższej grafice zilustrowano granice podobszaru rewitalizacji Fabianki, pierwszego spośród dwóch podobszarów składających się na obszar rewitalizacji w gminie Fabianki.

Grafika 6 Podobszar rewitalizacji Fabianki

Źródło: opracowanie własne

Na poniższej grafice zilustrowano granice podobszaru rewitalizacji Nasiegniewo, drugiego spośród podobszarów składających się na obszar rewitalizacji w gminie Fabianki.

Grafika 7 Podobszar rewitalizacji Nasiegniewo

Źródło: opracowanie własne

Rewitalizacja w gminie Fabianki prowadzona będzie w dwóch sołectwach: Fabianki oraz Nasiegniewo.

Rewitalizację na terenie gminy zamierza się realizować zgodnie z następującymi celami określonymi w rozdziale 6.4.2 Wyznaczenie obszaru zdegradowanego oraz obszaru rewitalizacji na obszarach wiejskich regionu (str. 40-41 „Zasad programowania...”), wpisując się w cel rewitalizacji A : przekształcenie przestrzeni zdegradowanej na cele aktywizacji społecznej.

Koncepcja rewitalizacji w gminie Fabianki koncentruje się na 3 aspektach, które odnoszą się do sfery identyfikowanych problemów oraz bezpośrednio oddziałują na treść wizji i planowanych do realizacji przedsięwzięć.

Tabela 6 Wskaźniki realizacji Programu Rewitalizacji dla Gminy Fabianki

Zidentyfikowany problem (będący podstawą identyfikacji OZ/OR)	Planowane działania	Zakładany efekt rewitalizacji
Starzenie się społeczeństwa (wskaźnik: Udział ludności w wieku poprodukcyjnym w ludności ogółem na danym obszarze (%))	Kierunek działania 1.: Pobudzenie aktywności społecznej mieszkańców i wykorzystanie potencjału organizacji pozarządowych	Bezpośredni: Zapewnienie miejsca integracji społecznej (zapobieganie wykluczeniu) dla ludności starszej z OR Pośredni: Wzrost świadomości społecznej w zakresie konieczności podejmowania działań na rzecz ludności starszej (w tym także zapewniania miejsc opieki i miejsc integracji społecznej) w obliczu prognozowanego znacznego wzrostu liczby ludności starszej)
Ponadprzeciętnie duże bezrobocie (wskaźnik: Udział bezrobotnych w ludności w wieku produkcyjnym (%))	Kierunek działania 1.: Pobudzenie aktywności społecznej mieszkańców i wykorzystanie potencjału organizacji pozarządowych	Bezpośredni: Wzrost liczby osób pracujących Podjęcie pracy przez osoby bezrobotne Pośredni: Zmniejszenie uzależnienia od systemu pomocy społecznej Zmiana postaw społecznych na rynku pracy Wzrost siły nabywczej rodzin przekładający się pośrednio na dalszą aktywizację gospodarczą w mikroskali
Obecność przestrzeni zdegradowanej wykazującej możliwość przekształcenia przestrzeni zdegradowanej na cele aktywizacji społecznej.	Kierunek działania 2: Dostosowanie infrastrukturalne obiektów zdegradowanych na rzecz realizacji funkcji społecznych	Bezpośredni: Zagospodarowanie przestrzeni zdegradowanej Pośredni: Ożywienie społeczno-gospodarcze Wzrost zdolności wsi gminnej do obsługi mieszkańców gminy

Źródło: opracowanie własne

Szczegółowa informacja o zakresie planowanych działań została przedstawiona w części programu poświęconej konkretnym zdefiniowanym przedsięwzięciom rewitalizacyjnym oraz zagadnieniom komplementarności.

5. Szczegółowa diagnoza obszaru rewitalizacji

5.1 Sfera społeczna

Miejscowości będące siedzibami gmin pełnią w sieci osadniczej gmin specyficzną rolę – są zazwyczaj ośrodkami najlepiej rozwiniętymi, które nadają impulsy rozwojowe całym gminom. Tymczasem Fabianki w wielu zagadnieniach wykazuje sytuację zbliżoną do średniej lub wręcz niższą od niej.

Sołectwo Fabianki jest zamieszkiwane przez 864 osoby i średnia gęstość zaludnienia wynosi 195 osób na km². Gęstość zaludnienia w Fabiankach jest wyższa od średniej gminnej, która kształtuje się na poziomie na 129 os./km².

W latach 2011-2015 liczba mieszkańców zwiększyła się o 4,1%. W kontekście ekonomicznych grup wiekowych dominują osoby w wieku poprodukcyjnym w porównaniu do grupy osób w wieku przedprodukcyjnym, ich udział w strukturze ludności zamieszkującej Fabianki wynosi odpowiednio 23,26% i 19,91%. Populacja w wieku produkcyjnym to 56,83%. Zatem mamy do czynienia ze starzeniem się społeczności lokalnej co stanowi jedno z podstawowych wyzwań rozwojowych bezpośrednio powiązanych z rewitalizacją. Analizując podstawowe dane demograficzne w Fabiankach należy zwrócić również uwagę na ujemny przyrost naturalny (-5), jest to szczególnie istotne biorąc pod uwagę dodatni bilans dla całej gminy wynoszący 15.

Integralną częścią obszaru rewitalizacji jest również sołectwo Nasiegniewo zamieszkiwane przez 1 192 osób co stanowi 12,2% wszystkich mieszkańców gminy. Gęstość zaludnienia na omawianym terenie w przeliczeniu na km² jest wyższa od średniej i wynosi 136 os./km². W analizowanym okresie liczba mieszkańców w Nasiegniewie nie podlegała znaczącym wahaniom i spadła jedynie o 16 mieszkańców. W zakresie ekonomicznych grup wiekowych dostrzega się postępując proces starzenia się społeczności lokalnej. Co czwarty mieszkaniec Nasiegniewa (25,34%) jest w wieku poprodukcyjnym, natomiast udział mieszkańców w wieku przedprodukcyjnym kształtuje się na poziomie 20,13%. Warto zwrócić uwagę na fakt, że o ile w całej gminie możemy mówić o funkcjonowanie swoistej renty demograficznej (relatywnie wysoki poziom ludzi w wieku produkcyjnym 62,7%) to w Nasiegniewie ich udział jest znacznie niższy i wynosi tylko nieco ponad 54% (analogiczną sytuację zaobserwowano w Fabiankach). Sytuacja na omawianym podobszarze ma znamiona depopulacji i ten stan rzeczy jest akcelerowanym niskim (ujemnym) przyrostem naturalnym, który w 2015 roku wynosił -5 oraz

bilansem migracji, który wskazuje na relatywnie niską atrakcyjność osiedleńczą omawianego terenu.

W kontekście problemów społecznych podstawnym wskaźnikiem opisującym problemy ekonomiczne i socjalno-bytowe jest poziom bezrobocia. W całej gminie bezrobocie kształtował się na poziomie 11,78%. Biorąc pod uwagę skalę zjawiska należy ją ocenić jako umiarkowaną niemniej obszar rewitalizacji boryka się z poważniejszymi problemami w tym kontekście. W Fabiankach udział bezrobotnych to 12,8% (łącznie 93 osoby z czego 38 mężczyzn i 55 kobiet) natomiast w Nasiegniewie aż 13,5% (najwyższy wskaźnik w gminie, łącznie 98 osoby z czego 45 mężczyzn i 53 kobiet).

Kolejną zmienną ilustrującą poziom natężenia problemów w sferze społecznej jest pomoc społeczna, za którą odpowiada Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej. Liczba przydzielonych świadczeń na 100 mieszkańców w Fabiankach 11,81, natomiast w Nasiegniewie 8,05. Wartość referencyjna dla gminy kształtowała się na poziomie 8,94. Problemem silnie identyfikowanym na obu podobszarach jest niepełnosprawność, która stanowi element przyczynę i źródło przyznawania świadczeń przez GOPS, jak również wpływa na konieczność dostosowania przestrzeni publicznej i obiektów użyteczności publicznej do potrzeb osób z niepełnosprawnościami. Na terenie Fabianek zarejestrowano 20 takich przypadków, a w sołectwie Nasiegniewo 30.

Analizę pogłębioną obszaru rewitalizacji obejmuje również aktywność obywatelska obejmująca jakość kapitału mierzona poziomem rozwoju trzeciego sektora oraz uczestnictwem w lokalnych elekcjach samorządowych.

Druga przywoływana zmienna to frekwencja w wyborach samorządowych w 2014 roku. Średnia gminna w tym zakresie wyniosła 49,28%, i na terenie obu podobszarów rewitalizacji była niższa, w Fabiankach oscylowała na poziomie 47,8%, natomiast w Nasiegniewie wynosiła 47,9%. Biorąc pod uwagę przytoczone dane należy podkreślić, że poziom rozwoju społeczeństwa obywatelskiego na obszarze objętym LPR jest niski i wymaga podjęcia działań na rzecz jego aktywizacji.

5.2 Sfera gospodarcza

Strefa gospodarcza zarówno na obszarze rewitalizacji jak i na terenie całej gminy nie jest dostatecznie rozwinięta. Zgodnie z danymi GUS na terenie gminy funkcjonuje 980 podmiotów gospodarczych. Liczba podmiotów gospodarczych na 100 mieszkańców na poszczególnych

wyznaczonych podobszarach rewitalizacji wynosi odpowiednio 9,49 dla Fabianek oraz 6,63 dla sołectwa Nasiegniewo. Wartości wskaźników są mniej korzystne w odniesieniu do średniej referencyjnej dla gminy, która kształtuje się na poziomie 10,00.

Drugą zmienną istotną z punktu widzenia analizy gospodarki obszaru rewitalizacji jest liczba nowo zarejestrowanych podmiotów gospodarczych na 100 mieszkańców. W analizowanym okresie odnotowano 81 nowych firm. Wartość wskaźnika dla obu podobszarów rewitalizacji jest mniej korzystna od średniej (0,83) i dla Fabianek wynosi 0,46, natomiast dla Nasiegniewa 0,67.

Potencjał turystyczny obszaru rewitalizacji, którego przejawem są przede wszystkim walory środowiskowe, nie jest odzwierciedlony w lokalnej gospodarce.

5.3 Sfera przestrzenno-funkcjonalna

W zakresie sfery przestrzenno-funkcjonalnej należy określić dostępność do instytucji istotnych z punktu widzenia podstawowych potrzeb mieszkańców. W sołectwie Fabianki znajdują się trzy placówki oświatowe oraz dwie placówki zajmujące się ochroną zdrowia. Jednocześnie w Fabiankach stanowiących gminną, główną miejscowość znajduje się jedna instytucja kultury oraz kompleks sportowy przy szkole podstawowej i gimnazjum w Fabiankach (boiska, sala gimnastyczna). Na drugim podobszarze rewitalizacji – w sołectwie Nasiegniewo znajdują się dwie placówki o charakterze edukacyjnym oraz dwa obiekty zaliczane do kategorii instytucje kultury i świetlice.

Z punktu widzenia oceny stanu zagospodarowania obszaru rewitalizacji należy go ocenić pozytywnie, natomiast kluczowym problemem jest niska jakość przestrzeni oraz obiektów użyteczności publicznej. Należy podkreślić, że analizy dodatkowo wskazują na fakt, że na obszarze rewitalizacji w Nasiegniewie znajduje się przestrzeń zdegradowana, która wykazuje możliwość adaptacji do celów rozwoju społecznego. W kontekście Nasiegniewa warto wymienić elementy zdegradowania takie jak:

- zniszczona, uszkodzona elewacja budynku Świetlico-remizy,
- uszkodzone rynny,
- przeciekający dach, skutkujący zaciekami i ogniskami pleśni wewnątrz budynku, głównie na suficie,
- wysłużone wyposażenie Świetlico-remizy,
- brak rozwiązań dla osób z niepełnosprawnościami,

- brak pomieszczeń umożliwiających prowadzenie zajęć z zakresu integracji społecznej osób starszych i aktywizacji zawodowej osób bezrobotnych,
- zaniedbana przestrzeń publiczna wokół świetlicy,
- zły stan drogi dojazdowej do świetlicy.

W celu umożliwienia realizacji założeń programu rewitalizacji konieczna jest więc interwencja obejmująca rozbudowę i/lub przebudowę i modernizację Świetlico-remizy w Nasiegniewie, w tym dostosowanie jej do potrzeb osób starszych i osób z niepełnosprawnościami, utworzenie i wyposażenie sal do prowadzenie zajęć z zakresu integracji społecznej osób starszych i aktywizacji zawodowej osób bezrobotnych, uporządkowanie przestrzeni publicznej i modernizacja drogi gminnej prowadzącej do obiektu.

Budynek Urzędu Gminy Fabianki jest obiektem nieprzystosowanym do potrzeb osób starszych oraz osób z niepełnosprawnościami, zwłaszcza ruchowymi. Jest to obiekt dwukondygnacyjny. Brak windy utrudnia lub wręcz uniemożliwia korzystanie z niego ww. osobom. Na pierwszym piętrze budynku znajduje się sala, którą można wykorzystać na potrzeby realizacji projektu integracji osób starszych z sołectwa Fabianki. Wymaga to jednak montażu w obiekcie windy oraz wprowadzenia innych usprawnień dla osób starszych i osób z niepełnosprawnościami np. dostosowanie sanitariatów.

5.4 Sfera techniczna

W ramach sfery technicznej kluczowe znaczenie ma jakość i stan zagospodarowania przestrzeni na obszarze rewitalizacji. Sferę techniczną opisuje m.in. nasycenie przestrzeni zabytkami, elementami materialnego dziedzictwa kulturowego. Łączna liczba obiektów zabytkowych identyfikowanych na terenie gminy jest relatywnie niska i wynosi 25. W Fabiankach zidentyfikowano 7 zabytków, natomiast w Nasiegniewie 3. Z zakresu stanu technicznego budynków użyteczności dostrzega się obiekty niedostosowane do potrzeb osób niepełnosprawnych i starszych. Są to: w Nasiegniewie Świetlico-remiza oraz w Fabiankach budynek Urzędu Gminy. Oba budynki cechują się ograniczoną dostępnością szczególnie dla osób z niepełnosprawnościami narządów ruchu.

Na terenie obszaru rewitalizacji nie znajdują się mieszkania komunalne, co wprost wskazuje na deficyty omawianego obszaru.

5.5 Sfera środowiskowa

Ogólna ocena stanu środowiska naturalnego obszaru rewitalizacji nie wskazuje na występowanie na tym terenie istotnych zagrożeń dla życia lub zdrowia mieszkańców. Podobnie jak w pozostałych częściach gminy, na obszarze tym nie odnotowuje się znaczących emitorów zanieczyszczeń. W przypadku podobszaru Fabianki, potencjalnie największe zagrożenie stanowić może stanowić hałas i zanieczyszczenia związane z osią komunikacyjną – DK67 (w przypadku Nasiegniewa natężenie problemu jest niższe – osią w sołectwie jest DW562). Dodatkowo na środowisko naturalne istotny wpływ mają gospodarstwa rolne, które mogą stosować niebezpieczne związki chemiczne w procesie produkcji. Kolejnym źródłem zagrożenia są zanieczyszczenia powstające w procesie spalania paliw stałych. Zagrożenie zanieczyszczenia powietrza najbardziej dotkliwe jest w okresie jesienno-zimowym. Jednakże zagrożenie to nie jest wysokie. Tym samym sfera środowiskowa nie cechuje się występowaniem relewantnych zjawisk kryzysowych.

Zagrożeniem środowiskowym wpływającym na kwestie środowiskowe jest również powierzchnia budynków pokrytych azbestem [m²]. Na terenie Fabianek odnotowano 4390 m², a Nasiegniewa 9623.

5.6 Najważniejsze problemy i potencjały obszaru rewitalizacji

Przeprowadzona analiza pozwala na identyfikację kluczowych problemów obszaru rewitalizacji:

- starzejące się społeczeństwo,
- niska jakość przestrzeni publicznych miejscowości gminnej, obniżająca jej prestiż i zdolność do oddziaływania na obszar gminy,
- niedostateczny poziom dostosowania przestrzeni publicznych i obiektów użyteczności publicznej do potrzeb osób starszych i niepełnosprawnych,
- niski poziom aktywności społecznej,
- przeciętny poziom aktywności gospodarczej,
- niekorzystne wskaźniki dotyczące bezrobocia i pomocy społecznej.

Potencjałów rozwojowych rewitalizowanych sołectw należy poszukiwać w następujących dziedzinach:

- obecności przestrzeni zdegradowanej, która może być adaptowana do celów rozwoju społecznego,

- umiejscowienie na terenie obu podobszarów kilku obiektów użyteczności publicznej, potencjalnych interesariuszy rewitalizacji w gminie,
- występowanie na terenie Fabianek organizacji pozarządowej, która może wspierać i uzupełniać działania o charakterze rewitalizacyjnym obszaru,
- ogólnie dużego potencjału usługowego miejscowości, będącego podstawą kształtowania wysokiej jakości życia związanej z dostępem do usług (Fabianki).

6. Wizja stanu obszaru rewitalizacji po przeprowadzeniu rewitalizacji

Realizacja planowanych działań z zakresu rewitalizacji doprowadzi do aktywizacji społecznej gminy i wyprowadzenia ze stanu kryzysowego wyznaczonych podobszarów problemowych (obszaru rewitalizacji). Działania podejmowane będą tylko w Fabiankach i Nasiegniewie, tym samym oddziałując na rzecz społeczności tych dwóch sołectw. Niemniej dodatkowo zakłada się, że oddziaływania pośrednie będą znacznie szersze – stąd całkowicie uprawnione jest zakładanie, że rewitalizacja przyniesie efekty w skali całej gminy.

Niniejsza wizja stanowi podstawę założeń planistycznych Programu Rewitalizacji. Koncentruje się na zilustrowaniu ciągu logicznego zawierającego kompleksową odpowiedź na istniejące i zdiagnozowane problemy obszaru rewitalizacji (przyczyny i skutki kryzysu), które bezpośrednio wskazują na potrzeby inwestycyjne, a tym samym również te odnoszące się do kwestii projektowych.

Wizja stanu obszaru rewitalizacji po przeprowadzeniu rewitalizacji to opis spodziewanego efektu rewitalizacji na terenie obszaru rewitalizacji zlokalizowanego odpowiednio w Nasiegniewie i Fabiankach. Warto podkreślić, że treść wizji ma charakter programowy i odnosi się do rzeczywistych możliwości osiągnięcia zmiany w perspektywie średniookresowej. Jednocześnie dla każdego z dedykowanych podobszarów sformułowano odrębny (zindywidualizowany) charakter wizji wskazujący na specyfikę i charakterystykę danej miejscowości.

Wizja Fabianek po przeprowadzeniu rewitalizacji

Na terenie Fabianek istnieją istotne problemy związane ze starzeniem się społeczności lokalnej oraz brakiem instytucji i przede wszystkim infrastruktury dedykowanej rozwiązywaniu problemów dla osób w wieku poprodukcyjnym (seniorzy, osoby 60+). Odnotowana koncentracja problemów i liczba osób zmarginalizowanych ze względu na wiek jest znaczna. W związku z tym kluczowy jest rozwój działań z zakresu integracji i podniesienia poziomu aktywności wspólnoty zamieszkującej sołectwo Fabianki. Realizacja przez gminę projektu z zakresu integracji społecznej osób starszych z sołectwa Fabianki połączone z dostosowaniem infrastrukturalnym pozwolą na urzeczywistnienie korzystnej zmiany na obszarze kryzysowym. Oczekuje się więc, że w wyniku podjętych działań rewitalizacyjnych, miejscowość Fabianki znacznie poprawi swój potencjał społeczno-gospodarczy ośrodka gminnego, to znaczy będzie miejscowością o lepszej dostępności i jakości świadczonych usług

oraz w większym stopniu wpływającym na jakość życia mieszkańców gminy, szczególnie starszych oraz marginalizowanych. Rezultatem rewitalizacji będzie ograniczenie występowania negatywnych problemów i procesów społecznych oraz poprawa poziomu aktywizacji społecznej wśród seniorów.

Wizja Nasiegniewa po przeprowadzeniu rewitalizacji

Nasiegniewo charakteryzuje szeregiem problemów społecznych – wśród nich kluczowym jest bezrobocie o długotrwałym charakterze i związana z nim bierność mieszkańców (również identyfikuje się wyższe od przeciętnego wskaźniki obciążenia demograficznego). Nadrzędną wartością oraz misją operatora rewitalizacji w tym przypadku będzie włączenie możliwie szerokiej grupy mieszkańców do aktywnego życia w swojej miejscowości. W warunkach wiejskich takim narzędziem może być efektywne wykorzystanie Świetlico-remizy (obiektu, na bazie którego można rozwiązywać zidentyfikowane problemy i równocześnie spełniającego kryteria degradacji), jej modernizacja, doposażenie oraz przystosowanie do pełnienia funkcji centrotwórczej, aktywizacyjnej i integracyjnej. Jednocześnie uznaje się, że w ramach rewitalizacji prowadzone będą działania związane z aktywizacją zawodową w gronie osób pozostających bez pracy. W rezultacie rewitalizacji Nasiegniewo można zdefiniować jako obszar cechujący się zrównoważonym rozwojem społecznym, gospodarczym i przestrzennym z nowoczesną infrastrukturą oraz wysokim wskaźnikiem aktywności obywatelskiej.

Powyższe wizje określają charakter zmiany w perspektywie roku 2023 (biorąc pod uwagę możliwości prawne obowiązywania niniejszego Programu).

7. Cele rewitalizacji oraz odpowiadające im kierunki działań służące eliminacji lub ograniczeniu negatywnych zjawisk

Cele i kierunki działań rewitalizacyjnych określają, w jaki sposób powinien zostać przeprowadzony proces rewitalizacji, aby zrealizowana została wypracowana z mieszkańcami wizja. Proces ten koncentruje się głównie na rozwiązywaniu zdiagnozowanych problemów w sferach cechujących się stanem kryzysowym. Cele i kierunki działań rewitalizacyjnych zostały skoncentrowane na obszarach problemowych. Wypracowane wraz z interesariuszami cele strategiczne rewitalizacji stanowią odpowiedź na przeprowadzoną diagnozę gminy oraz analizę pogłębioną obszaru rewitalizacji obejmującego sołectwo Fabianki oraz Nasiegniewo. Stanowią one odzwierciedlenie potrzeb i oczekiwań mieszkańców.

Przedmiotowy rozdział kończy się katalogiem wskaźników dla całego Programu. Nie stanowią one sumy wskaźników poszczególnych projektów lecz odnoszą się do zjawisk, które w wyniku realizacji programu ulegną istotnej poprawie.

Celem nadrzędnym Programu Rewitalizacji dla Gminy Fabianki jest:

Wyprowadzenie obszaru rewitalizacji z identyfikowanego stanu kryzysowego

Cel ten zamierza się zrealizować za pomocą następujących kierunków:

Kierunek działania 1.: Pobudzenie aktywności społecznej mieszkańców i wykorzystanie potencjału organizacji pozarządowych

Kierunek działania 2: Dostosowanie infrastrukturalne obiektów zdegradowanych na rzecz realizacji funkcji społecznych

Poszczególne kierunki są więc podporządkowane rodzajom interwencji, które są niezbędne dla rewitalizacji, to znaczy:

- Interwencji, której głównym celem jest aktywizacja społeczna i zadbanie o potrzeby starzejącego się społeczeństwa (również w wymiarze usług publicznych oraz potrzeb infrastrukturalnych),

- Wzmocnienie kompetencji osób pozostających bez pracy, działania zmierzające do zwiększenia poziomu aktywizacji społecznej mieszkańców obszaru rewitalizacji,
- Poprawę jakości stanu zagospodarowania centrum Fabianek i Nasiegniewa ze szczególnym uwzględnieniem obiektów zdegradowanych, przeznaczonych do wykorzystania na rzecz realizacji celów Programu Rewitalizacji.

Kolejnym szczeblem hierarchizowania i operacjonalizacji działań – są przedsięwzięcia. W ramach programu rewitalizacji dla gminy Fabianki zaplanowano realizację następujących przedsięwzięć:

W ramach Kierunku działania 1.: Pobudzenie aktywności społecznej mieszkańców i wykorzystanie potencjału organizacji pozarządowych:

P1. Rewitalizacja Fabianek; Projekt: Integracja społeczna osób starszych z sołectwa Fabianki

P2. Rewitalizacja Nasiegniewa; Projekt: Integracja społeczna osób starszych z sołectwa Nasiegniewo

P3. Rewitalizacja Nasiegniewa; Projekt: Aktywizacja społeczno-zawodowa bezrobotnych z sołectwa Nasiegniewo

W ramach Kierunku działania 2.: Dostosowanie infrastrukturalne obiektów zdegradowanych na rzecz realizacji funkcji społecznych:

P1. Rewitalizacja Fabianek; Projekt: Dostosowanie budynku użyteczności publicznej (urzędu gminy) w Fabiankach do potrzeb osób uczestniczących w projektach EFS,

P2. Rewitalizacja Nasiegniewa; Projekt: Przystosowanie Świetlico-remizy w Nasiegniewie do nowych funkcji społecznych.

Wskaźniki realizacji celów Lokalnego Program Rewitalizacji dla Gminy Fabianki

Podstawowym narzędziem do śledzenia postępu realizacji LPR są wskaźniki monitorowania. Dostarczają one informacji dotyczących wskaźników rezultatu, a więc efektów realizacji przedsięwzięć wyszczególnionych w dokumencie. Podkreślić należy, iż wybór wskaźników skupiony jest na ocenie osiągnięcia celów LPR, a nie produktów poszczególnych projektów. Wynika to z postrzegania interwencji w ramach rewitalizacji, jako procesu całościowego, który nie jest prostą sumą realizowanych projektów, a ma na celu osiągnięcie zmiany we wskazanych obszarach poddanych rewitalizacji (wskaźniki korelują z danymi wykorzystanymi do delimitacji).

Poniżej zestawiono poszczególne wskaźniki odnoszące się do realizacji celów LPR.

Cel	Wskaźnik	Źródło danych	Wartość bazowa wskaźnika 2017	Wartość docelowa wskaźnika w roku 2022
CEL NADRZĘDNY LPR: WYPROWADZENIE OBSZARU REWITALIZACJI Z IDENTYFIKOWANEGO STANU KRYZYSOWEGO				
	Udział bezrobotnych w ludności w wieku produkcyjnym na obszarze rewitalizacji	Powiatowy Urząd Pracy	13,38%	12%
	Liczba mieszkańców uczestnicząca w zajęciach dedykowanych seniorom (osobom +60)	Urząd Gminy Fabianki	0	24 (miejscowość Fabianki) 40 (miejscowość Nasiegniewo)
	Liczba identyfikowanych powierzchni zdegradowanych	Urząd Gminy Fabianki	1	0
	Liczba zaktywizowanych seniorów na obszarze rewitalizacji	Urząd Gminy Fabianki	0	24 (miejscowość Fabianki) 40 (miejscowość Nasiegniewo)
	Funkcjonowanie infrastruktury włączenia społecznego ludności 60+	Urząd Gminy Fabianki	NIE	TAK

8. Lista planowanych projektów/przedsięwzięć rewitalizacyjnych

8.1 Główne projekty/przedsięwzięcia rewitalizacyjne

Obszar rewitalizacji (nr / nazwa)	Przedsięwzięcie (nr, nazwa)	Projekt (nr, nazwa)	Typ projektu	Podmiot/y realizujący/e projekt	Zakres realizowanych zadań	Opis projektu			Sposób oceny i mierzenia rezultatów w odniesieniu do celów rewitalizacji
						Lokalizacja (miejsce przeprowadzenia danego projektu)	Szacunkowa wartość (w zł)	Prognozowane rezultaty	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Cel rewitalizacji: Wyprowadzenie obszaru rewitalizacji z identyfikowanego stanu kryzysowego									
Kierunek działań: Pobudzenie aktywności społecznej mieszkańców i wykorzystanie potencjału organizacji pozarządowych									
Podobszar Fabianki	Rewitalizacja Fabianek	1. Integracja społeczna osób starszych z sołectwa Fabianki – I edycja	S	Gmina Fabianki	W związku ze zdiagnozowanym zjawiskiem ponadprzeciętnego udziału ludności w wieku poprodukcyjnym w ludności ogółem sołectwa Fabianki (starzenie się społeczności lokalnej) projekt przewiduje działania z zakresu aktywnej integracji osób starszych o charakterze środowiskowym. Planowane są różne formy aktywizacji i integracji takie jak: - „rada gminy seniorów” – spotkania zapoznające seniorów z funkcjonowaniem gminy, z jej problemami społecznymi, gospodarczymi, rozwojowymi itp., wskazujące także możliwości zaangażowania ludzi w starszym wieku w życie społeczności lokalnej, - zajęcia edukacyjne obejmujące zagadnienia dotyczące: zdrowego stylu życia, racjonalnego żywienia, profilaktyki zdrowotnej i żywieniowej, - przeprowadzenie warsztatów, w ramach których uczestnicy nabędą umiejętności w zakresie organizacji spędzania czasu wolnego przez seniorów, - zajęcia z zakresu profilaktyki zagrożeń społecznych osób starszych - integracyjne wyjazdy do instytucji kultury (np. muzea, teatry) i ośrodków wypoczynkowych w regionie (np. Wieniec Zdrój, Ciechocinek, Inowrocław).	Urząd Gminy Fabianki, Fabianki 4, 87-811 Fabianki	25.000,00	Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym objętych wsparciem w programie – 12 osób Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, u których wzrosła aktywność społeczna – 12 osób	Sprawozdanie z realizacji Lokalnego Programu Rewitalizacji dla Gminy Fabianki
		2. Integracja społeczna osób starszych z sołectwa Fabianki – II edycja	S				25.000,00	Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym objętych wsparciem w programie – 12 osób Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, u których wzrosła aktywność społeczna – 12 osób	
Podobszar Nasiegniewo	Rewitalizacja Nasiegniewa	3. Integracja społeczna osób starszych z sołectwa Nasiegniewo – I edycja	S	Gmina Fabianki	W związku ze zdiagnozowanym zjawiskiem ponadprzeciętnego udziału ludności w wieku poprodukcyjnym w ludności ogółem sołectwa Nasiegniewo (starzenie się społeczności lokalnej) projekt przewiduje działania z zakresu aktywnej integracji osób starszych o charakterze środowiskowym. Planowane są różne formy aktywizacji i integracji takie jak: - zajęcia edukacyjne obejmujące zagadnienia dotyczące: zdrowego stylu życia, racjonalnego żywienia, profilaktyki zdrowotnej i żywieniowej, - przeprowadzenie warsztatów, w ramach których uczestnicy nabędą umiejętności w zakresie	Świetlica-remiza w Nasiegniewie 13B, 87-811 Fabianki	25.000,00	Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym objętych wsparciem w programie – 20 osób Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, u których wzrosła aktywność społeczna – 20 osób.	Sprawozdanie z realizacji Lokalnego Programu Rewitalizacji dla Gminy Fabianki
		4. Integracja społeczna osób starszych z sołectwa Nasiegniewo – II edycja	S				25.000,00	Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym objętych wsparciem w programie – 20 osób Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, u których wzrosła aktywność społeczna – 20 osób.	

Obszar rewitalizacji (nr / nazwa)	Przedsięwzięcie (nr, nazwa)	Projekt (nr, nazwa)	Typ projektu	Podmiot/y realizujący/e projekt	Zakres realizowanych zadań	Opis projektu			Sposób oceny i mierzenia rezultatów w odniesieniu do celów rewitalizacji
						Lokalizacja (miejsce przeprowadzenia danego projektu)	Szacunkowa wartość (w zł)	Prognozowane rezultaty	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
					organizacji spędzania czasu wolnego przez seniorów, - zajęcia z zakresu profilaktyki zagrożeń społecznych osób starszych - integracyjne wyjazdy do instytucji kultury (np. muzea, teatry) i ośrodków wypoczynkowych w regionie (np. Wieniec Zdrój, Ciechocinek, Inowrocław).				
Podobszar Nasiegniewo	Rewitalizacja Nasiegniewa	5. Aktywizacja społeczno-zawodowa bezrobotnych z sołectwa Nasiegniewo – I edycja	S	Gmina Fabianki	Zdiagnozowany, najwyższy w gminie Fabianki poziom bezrobocia na obszarze sołectwa Nasiegniewo wymaga podjęcia działań na rzecz aktywizacji zawodowej bezrobotnych. Celem projektu jest aktywizacja społeczno-zawodowa osób bezrobotnych. W ramach działań aktywizacji zawodowej planuje się: - doradztwo zawodowe, - realizację kursów i szkoleń i podnoszących kompetencje i/lub dających nowe umiejętności zawodowe i społeczne, - wsparcie psychologiczne.	Świetlico-remiza w Nasiegniewie 13B, 87-811 Fabianki	177.500,00	Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym objętych wsparciem w programie – 20 osób. Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, u których wzrosła aktywność społeczna – 20 osób. Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, poszukujących pracy po opuszczeniu programu – 7 osób.	Sprawozdanie z realizacji Lokalnego Programu Rewitalizacji dla Gminy Fabianki.
		6. Aktywizacja społeczno-zawodowa bezrobotnych z sołectwa Nasiegniewo – II edycja	S				177.500,00	Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym objętych wsparciem w programie – 20 osób. Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, u których wzrosła aktywność społeczna – 20 osób. Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, poszukujących pracy po opuszczeniu programu – 8 osób.	
Cel rewitalizacji: Wyprowadzenie obszaru rewitalizacji z identyfikowanego stanu kryzysowego									
Kierunek działań: Dostosowanie infrastrukturalne obiektów zdegradowanych na rzecz realizacji funkcji społecznych									
Podobszar Fabianki	Rewitalizacja Fabianek	7. Dostosowanie budynku użyteczności publicznej (urzędu gminy) w Fabiankach do potrzeb osób uczestniczących w projektach EFS	T	Gmina Fabianki	Projekt inwestycyjny zakłada wyposażenie w windę budynku Urzędu Gminy Fabianki. Inwestycja umożliwi realizację w budynku projektu EFS z obszaru aktywnej integracji osób starszych o charakterze środowiskowym współfinansowanego z Europejskiego Funduszu Społecznego. Z uwagi na uporządkowany stan prawny, centralne położenie i warunki wykonalności technicznej wykazuje on możliwość adaptacji do celów rozwoju społecznego. W ramach projektu, oprócz budowy windy, planuje się także wprowadzenie innych udogodnień na terenie obiektu, tak aby został w pełni dostosowany do potrzeb osób starszych i niepełnosprawnych. W zrewitalizowanym obiekcie realizowany będzie projekt społeczny adresowany do osób starszych z sołectwa Fabianki. Z uwagi na ograniczenia ruchowe i związaną często z podeszłym wiekiem niepełnosprawność, nie jest możliwa realizacja ww. projektu EFS bez wcześniejszego dostosowania obiektu do potrzeb grupy	663.223,53	530.578,82	Liczba wspartych obiektów infrastruktury zlokalizowanych na rewitalizowanych obszarach - 1 szt. Liczba osób korzystających ze zrewitalizowanych obszarów – 80 osób	Sprawozdanie z realizacji Lokalnego Programu Rewitalizacji dla Gminy Fabianki.

Obszar rewitalizacji (nr / nazwa)	Przedsięwzięcie (nr, nazwa)	Projekt (nr, nazwa)	Typ projektu	Podmiot/y realizujący/e projekt	Zakres realizowanych zadań	Opis projektu			Sposób oceny i mierzenia rezultatów w odniesieniu do celów rewitalizacji
						Lokalizacja (miejsce przeprowadzenia danego projektu)	Szacunkowa wartość (w zł)	Prognozowane rezultaty	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Podobszar Nasiegniewo	Rewitalizacja Nasiegniewa	8. Przystosowanie świetlicy-remizy w Nasiegniewie do nowych funkcji społecznych	T	Gmina Fabianki	docelowej. Projekt zakłada rozbudowę / przebudowę, modernizację i wyposażenie obiektu Świetlicy-remizy w Nasiegniewie. Inwestycja umożliwi realizację w budynku projektów EFS z zakresu aktywizacji społeczno-zawodowej bezrobotnych z sołectwa Nasiegniewo oraz integracji społecznej osób starszych z sołectwa Nasiegniewo. Świetlica-remiza w Nasiegniewie jest obiektem o charakterze społecznym i kulturalnym, który jednak w obecnych warunkach lokalowych nie jest w stanie w pełni pełnić swoich funkcji wobec społeczności lokalnej. W wyniku przeprowadzonej analizy własnej na potrzeby delimitacji obszaru zdegradowanego, obiekt został uznany za przestrzeń zdegradowaną, z możliwością adaptacji do celów rozwoju społecznego. Rewitalizacja obejmie również przebudowę fragmentu (ok. 0,5 km) drogi gminnej umożliwiającej dojazd do obiektu, z uwagi na jej zły stan techniczny ograniczający dostęp do obiektu.	1.082.352,94	920.000,00	Liczba wspartych obiektów infrastruktury zlokalizowanych na rewitalizowanych obszarach - 1 szt. Liczba osób korzystających ze zrewitalizowanych obszarów – 40 osób Długość przebudowanych dróg gminnych – 0,5 km	Sprawozdanie z realizacji Lokalnego Programu Rewitalizacji dla Gminy Fabianki.

8.2 Główne projekty/przedsięwzięcia rewitalizacyjne – harmonogram i szacunkowe ramy finansowe głównych projektów rewitalizacyjnych

Obszar rewitalizacji (nr/nazwa)	Termin realizacji projektu	Projekt (nr, nazwa)	Typ projektu	Przedsięwzięcie (nr, nazwa)	Podmiot/y realizujący/e projekt	Szacunkowa wartość (w zł)	Poziom dofinansowania		Źródło finansowania				Działanie SZOOP RPO	Poddziałanie SZOOP RPO	Zintegrowanie
							%	zł	EFS	EFRR	Inne (jakie?)	Środki prywatne			
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16
Cel rewitalizacji: Wyprowadzenie obszaru rewitalizacji z identyfikowanego stanu kryzysowego															
Kierunek działań: Pobudzenie aktywności społecznej mieszkańców i wykorzystanie potencjału organizacji pozarządowych															
Podobszar Fabianki	2020	1. Integracja społeczna osób starszych z sołectwa Fabianki – I edycja	S	Rewitalizacja Fabianek	Urząd Gminy Fabianki, Fabianki 4, 87-811 Fabianki	25.000,00	95	23.750,00	X	-	-	-	OŚ PRIORYTETOWA 11 ROZWÓJ LOKALNY KIEROWANY PRZEZ SPOŁECZNOŚĆ Działanie 11.1 Włączenie społeczne na obszarach objętych LSR	Nie dotyczy	Projekt 1 jest komplementarny z Projektem 7
Podobszar Fabianki	2020	2. Integracja społeczna osób starszych z sołectwa Fabianki – II edycja	S	Rewitalizacja Fabianek	Urząd Gminy Fabianki, Fabianki 4, 87-811 Fabianki	25.000,00	95	23.750,00	X	-	-	-	OŚ PRIORYTETOWA 11 ROZWÓJ LOKALNY KIEROWANY PRZEZ SPOŁECZNOŚĆ Działanie 11.1 Włączenie społeczne na obszarach objętych LSR	Nie dotyczy	Projekt 2 jest komplementarny z Projektem 7
Podobszar Nasiegniewo	2020	3. Integracja społeczna osób starszych z sołectwa Nasiegniewo – I edycja	S	Rewitalizacja Nasiegniewa	Gmina Fabianki; Lokalizacja: Świetlico-remiza w Nasiegniewie Nasiegniewo 13B, 87-811 Fabianki	25.000,00	95	23.750,00	X	-	-	-	OŚ PRIORYTETOWA 11 ROZWÓJ LOKALNY KIEROWANY PRZEZ SPOŁECZNOŚĆ Działanie 11.1 Włączenie społeczne na obszarach objętych LSR	Nie dotyczy	Projekt 3 jest komplementarny z Projektem 8
Podobszar Nasiegniewo	2020	4. Integracja społeczna osób starszych z sołectwa Nasiegniewo – II edycja	S	Rewitalizacja Nasiegniewa	Gmina Fabianki; Lokalizacja: Świetlico-remiza w Nasiegniewie Nasiegniewo 13B, 87-811 Fabianki	25.000,00	95	23.750,00	X	-	-	-	OŚ PRIORYTETOWA 11 ROZWÓJ LOKALNY KIEROWANY PRZEZ SPOŁECZNOŚĆ Działanie 11.1 Włączenie społeczne na obszarach objętych LSR	Nie dotyczy	Projekt 4 jest komplementarny z Projektem 8
Podobszar Nasiegniewo	2020	5. Aktywizacja społeczno-zawodowa bezrobotnych z sołectwa Nasiegniewo – I edycja	S	Rewitalizacja Nasiegniewa	Gmina Fabianki	177.500,00	95	168.625,00	X	-	-	-	OŚ PRIORYTETOWA 11 ROZWÓJ LOKALNY KIEROWANY PRZEZ SPOŁECZNOŚĆ Działanie 11.1 Włączenie społeczne na obszarach objętych LSR	Nie dotyczy	Projekt 5 jest komplementarny z Projektem 8
Podobszar	2020	6. Aktywizacja	S	Rewitalizacja	Gmina Fabianki	177.500,00	95	168.625,00	X	-	-	-	OŚ PRIORYTETOWA	Nie dotyczy	Projekt 6 jest

Obszar rewitalizacji (nr/nazwa)	Termin realizacji projektu	Projekt (nr, nazwa)	Typ projektu	Przedsięwzięcie (nr, nazwa)	Podmiot/y realizujący/e projekt	Szacunkowa wartość (w zł)	Poziom dofinansowania		Źródło finansowania				Działanie SZOOP RPO	Poddziałanie SZOOP RPO	Zintegrowanie
							%	zł	EFS	EFRR	Inne (jakie?)	Środki prywatne			
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16
Nasiegniewo		społeczno-zawodowa bezrobotnych z sołectwa Nasiegniewo – I edycja		Nasiegniewa									11 ROZWÓJ LOKALNY KIEROWANY PRZEZ SPOŁECZNOŚĆ Działanie 11.1 Włączenie społeczne na obszarach objętych LSR		komplementarny z Projektem 8
Cel rewitalizacji: Wyprowadzenie obszaru rewitalizacji z identyfikowanego stanu kryzysowego															
Kierunek działań: Dostosowanie infrastrukturalne obiektów zdegradowanych na rzecz realizacji funkcji społecznych															
Podobszar Fabianki	2018-2019	7. Dostosowanie budynku użyteczności publicznej (urzędu gminy) w Fabiankach do potrzeb osób uczestniczących w projektach EFS	T	Rewitalizacja Fabianek	Gmina Fabianki	663.223,53	80	530.578,82	-	X	Budżet Gminy Fabianki	-	OŚ PRIORYTETOWA 7 ROZWÓJ LOKALNY KIEROWANY PRZEZ SPOŁECZNOŚĆ Działanie 7.1 Rozwój lokalny kierowany przez społeczność	Nie dotyczy	Projekt 7 jest komplementarny z Projektem 1 i 2
Podobszar Nasiegniewo	2019	8. Przystosowanie świetlicy-remizy w Nasiegniewie do nowych funkcji społecznych	T	Rewitalizacja Nasiegniewa	Gmina Fabianki	1.082.352,94	85	920.000,00		X	Budżet Gminy Fabianki	-	OŚ PRIORYTETOWA 7 ROZWÓJ LOKALNY KIEROWANY PRZEZ SPOŁECZNOŚĆ Działanie 7.1 Rozwój lokalny kierowany przez społeczność	Nie dotyczy	Projekt 8 jest komplementarny z Projektem 3,4,5 i 6.

9. Mechanizmy zapewnienia komplementarności między poszczególnymi projektami/przedsięwzięciami rewitalizacyjnymi oraz pomiędzy działaniami różnych podmiotów i funduszy na obszarze objętym PR

9.1 Kompleksowość programu

Niniejszy Program Rewitalizacji dla Gminy Fabianki spełnia kryteria kompleksowości, ponieważ:

- zakłada interwencję nastawioną na rozwiązywanie zidentyfikowanych problemów (pełne pokrycie przez planowaną interwencję identyfikowanych problemów),
- zakłada wykorzystanie przestrzeni zdegradowanych dla potrzeb rozwoju społecznego,
- poszczególne działania są ze sobą powiązane i skorelowane, wskutek czego wystąpią korzyści synergiczne.

Szczegółowe przesłanie pozwalające na sformułowanie powyższych wniosków (zwłaszcza powiązania przyczynowo-skutkowe pomiędzy różnymi rodzajami interwencji) zostały przedstawione w rozdziałach planistycznych, gdzie sformułowano wizję oraz cele procesu rewitalizacji w gminie Fabianki w kontekście zdelimitowanego obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji.

9.2 Koncentracja działań

Planowana interwencja adresowana jest głównie dla mieszkańców obszaru rewitalizacji i w całości będzie realizowana na obszarze rewitalizacji. Dopuszcza się, aby poza obszarem rewitalizacji odbywały się niektóre rodzaje aktywizacji zawodowej oraz ewentualnie nieliczne elementy programów rozwoju społecznego, które z przyczyn obiektywnych nie mogą być realizowane na terenie obszaru rewitalizowanego, a nawet na terenie gminy (dotyczy działań, które nie mogą być realizowane na miejscu ze względu na brak określonej usługi/oferty). Co więcej wszystkie planowane działania są zorientowane na rozwiązanie zidentyfikowanych problemów w sposób bezpośredni, a planowana interwencja odnosi się do wszystkich zidentyfikowanych problemów.

9.3 Komplementarność przestrzenna

W Programie Rewitalizacji dla Gminy Fabianki komplementarność przestrzenna skupia się przede wszystkim na selekcji projektów, które skupione są na zdelimitowanych podobszarach

rewitalizacji. Wyznaczenie obszaru zdegradowanego i na tej podstawie określenie podobszarów rewitalizacji oparte zostało o analizę wskaźnikową oraz konsultacje społeczne. Wszystkie podstawowe projekty rewitalizacyjne skupiają się na podobszarach rewitalizacji i są z nimi ściśle powiązane, jednocześnie stanowiąc odpowiedź na główne problemy tych terenów. Dzięki ich realizacji pozytywne skutki widoczne będą na całym obszarze, ponieważ wiele z nich dotyczy działań podejmowanych dla miejsc lub obiektów użyteczności publicznej, przez co korzystać z nich będą mogli głównie mieszkańcy obszaru, ale także całej gminy. Przyjęta formuła stanie się narzędziem zapobiegania przenoszeniu się różnych problemów na dalsze obszary gminy. Potencjanie dotyczyć to może problemów społecznych oraz technicznych. Szczególnie zwrócić tu należy uwagę na podejmowanie działań mających na celu ograniczenia omawianych problemów społecznych. Zachowania takie mają tendencję do rozprzestrzeniania się na obszary sąsiednie.

Interwencja w ramach procesu rewitalizacyjnego nie obejmuje projektów realizowanych poza obszarem wsparcia oddziałujących na obszar rewitalizacji.

9.4 Komplementarność problemowa

Program Rewitalizacji dla Gminy Fabianki charakteryzuje także komplementarność problemowa. Przedsięwzięcia wskazane w dokumencie wynikają wprost ze zdiagnozowanych problemów i jednocześnie są ze sobą wzajemnie powiązane, a także wzajemnie się dopełniają. Zadania o charakterze inwestycyjnym uzupełniają działania o charakterze społecznym (kulturalnym, integracyjnym, aktywizującym mieszkańców).

Poszczególne zadania zostały tak zaplanowane, by wpływać na różne funkcje poszczególnych podobszarów rewitalizacji. W szczególności działania inwestycyjne skupiają się w zdecydowanej mierze na umożliwieniu realizacji przedsięwzięć miękkich nakierowanych na promocję aktywności społecznej, poprawę jakości zdrowia mieszkańców, promocję lokalnej kultury i tradycji, jednocześnie porządkując przestrzeń publiczną, zwiększając ład przestrzenny i co najważniejsze, poprawią jakość życia mieszkańców.

Ważnym elementem są projekty zintegrowane, które realizują komplementarne podejście do rozwiązywania zdiagnozowanych problemów. Zgodnie z Tabelą 8.1 Główne przedsięwzięcia rewitalizacyjne będą wdrażane następujące projekty zintegrowane:

1. „Dostosowanie budynku użyteczności publicznej (urzędu gminy) w Fabiankach do potrzeb osób uczestniczących w projektach EFS” współfinansowany z EFRR w ramach

działania 7.1 RPO WK-P, zintegrowany jest z projektem: „Integracja społeczna osób starszych z sołectwa Fabianki” współfinansowanym z EFS w ramach działania 11.1 RPO WK-P;

2. „Przystosowanie Świetlico-remizy w Nasiegniewie do nowych funkcji społecznych” współfinansowany z EFRR w ramach działania 7.1 RPO WK-P, zintegrowany jest z projektami: „Integracja społeczna osób starszych z sołectwa Nasiegniewo” oraz „Aktywizacja społeczno-zawodowa bezrobotnych z sołectwa Nasiegniewo” współfinansowanymi z EFS w ramach działania 11.1 RPO WK-P.

W powyższych przypadkach nastąpi powiązanie (zgodnie z ideą projektów zintegrowanych) projektów inwestycyjnych z projektami społecznymi, będącymi odpowiedzią na zdiagnozowane na OR sfery problemowe.

Inwestycje infrastrukturalne są elementem niezbędnym dla realizacji projektów społecznych. Przewidywane inwestycje pozwolą dostosować oba budynki do potrzeb realizacji projektów adresowanych do mieszkańców obszaru rewitalizacji, przez co będą miały wpływ na niwelację problemów społecznych zdiagnozowanych w programie rewitalizacji.

W LSR Dorzecza Zgłowiączki przewidziane są alokacje środków pozwalające na realizację projektów inwestycyjnych stanowiących element projektów zintegrowanych. Planowane przedsięwzięcia infrastrukturalne spełniają kryteria określone dla Działania 7.1 w SZOOP RPO WK-P 2014-2020.

9.5 Komplementarność proceduralno-instytucjonalna

Rolę operatora rewitalizacji pełnić będzie Urząd Gminy Fabianki. Takie rozwiązanie zapewni skuteczne zarządzanie programem rewitalizacji oraz pozwoli na kontynuację i uzupełnienie działań podejmowanych w ramach realizacji polityk publicznych. Określenie odpowiednich instrumentów zarządzania i wdrażania opisane zostało w kolejnych rozdziałach. Operator rewitalizacji będzie pełnił rolę wykonawczą i zarządczą programu, jednak w celu zapewnienia jak największej efektywności działań realizacja zadań zlecona będzie odpowiednim jednostkom i podmiotom, które posiadają ku temu odpowiednie uprawnienia i kompetencje.

9.6 Komplementarność międzyokresowa

Niniejszy Program stanowi wyraz kontynuacji polityki rozwojowej prowadzonej w gminie, zachowując ciągłość programową. Szczegółowy dobór projektów jest efektem oceny oraz sformułowania wniosków na temat dotychczasowego (w kontekście zaangażowania środków wspólnotowych, szczególnie w ramach polityki spójności 2007-2013) sposobu wspierania

procesów zaangażowanych społecznie. Przedsięwzięcia podejmowane w poprzednich okresach programowych znajdują kontynuację w planowanych zadaniach w ramach niniejszego dokumentu. Wnioski wyciągnięte z realizacji poprzednich działań rewitalizacyjnych pozwalają na jeszcze bardziej efektywne wykorzystanie środków i możliwości w aktualnej perspektywie finansowej.

Niemniej w perspektywie 2007-2013 **nie zrealizowano projektów komplementarnych z punktu widzenia wyznaczonych podobszarów rewitalizacji oraz interwencji zawartej w przedmiotowym LPR.**

9.7 Komplementarność źródeł finansowania

Przedsięwzięcia realizowane w ramach Programu finansowane będą ze środków własnych gminy oraz zewnętrznych źródeł finansowania. Jednocześnie zaplanowano finansowanie poszczególnych przedsięwzięć zgodnie z zasadą dodatkowości przy wykorzystaniu środków z funduszy europejskich (RPO WK-P na lata 2014 – 2020, PROW 2014-2020 itp.) oraz programów krajowych. Taki montaż finansowy, uwzględniający różne metody pozyskiwania środków finansowych, wskazuje wprost na komplementarność przyjętych rozwiązań.

Przyczyny braku zaangażowania podmiotów prywatnych, organizacji w finansowanie przedsięwzięć rewitalizacyjnych wynika z małej liczności wskazanych środowisk i ich słabości ekonomicznej. Tym samym LPR nie obejmuje środków o charakterze prywatnym, niemniej warto podkreślić, że przedsiębiorcy i przedstawiciele organizacji pozarządowych uczestniczyli w konsultacjach i zapoznali się z możliwościami płynącymi z rewitalizacji.

10. Mechanizmy włączenia mieszkańców, przedsiębiorców oraz innych podmiotów i grup aktywnych na terenie gminy w proces rewitalizacji

10.1 Udział interesariuszy na etapie tworzenia Programu

Na etapie tworzenia programu udział interesariuszy zapewniano w następujący sposób:

- Przeprowadzono badanie ankietowe wśród mieszkańców – (badanie było przeprowadzane w początkowym okresie prac i dotyczyło ogólnej oceny sytuacji społeczno-gospodarczej w gminie, jego celem nie było zebranie opinii na temat konkretnie sformułowanej koncepcji rewitalizacji, badanie odbyło się w terminie od 1 czerwca 2017 – 21 czerwca 2017 r., w badanie wzięło udział 65 mieszkańców, którzy zgłaszali postulowane obszary do objęcia LPR).
- Przeprowadzono szkolenie na temat rewitalizacji dla pracowników urzędu gminy, sołtysów, radnych, przedstawicieli sektora pozarządowego, kierowników jednostek organizacyjnych (6 czerwca 2017. godz. 18.00 adresowane w szczególności do przedsiębiorców i organizacji pozarządowych z obszaru gminy, wzięło udział 12 osób, 13 czerwca 2017 r. godz. 16.00 dla ogółu mieszkańców gminy, wzięły udział 22 osoby, 13 czerwca 2017 r. godz. 18.00 dla radnych Rady Gminy Fabianki, wzięło udział 8 osób; szkolenie przeprowadzono w siedzibie gminy, szkolenie koncentrowało się na przekazaniu w przystępnej formie idei rewitalizacji, jej definicji i możliwości związanych z jej realizacją).
- Przyjęto założenie, że w wyniku szkolenia, osoby te nabędą kompetencji niezbędnych by w swoich środowiskach promować ideę rewitalizacji
- Przeprowadzono spotkania informacyjne dla mieszkańców rewitalizowanych sołectw - mające na celu zainteresowanie zagadnieniem rewitalizacji (spotkania odbyły się w okresie od 6-13 czerwca 2017 i miały informacyjny charakter uczestniczyło w nich 31 osób)
- Przeprowadzono spotkania konsultacyjnej z mieszkańcami rewitalizowanych sołectw - mające na celu ustalenie zakresu oczekiwanych w wyniku rewitalizacji zadań (6 czerwca 2017 r. godz. 16.00 dla ogółu mieszkańców gminy, wzięło udział 21 osób, spotkanie koncentrowało się na artykułowaniu potrzeb rewitalizacyjnych i problemów z nimi związanymi)

- Niezależnie od powyższego – w Urzędzie Gminy w sposób stały można było uzyskać szczegółowe informacje na temat istoty rewitalizacji, jak i założeń planowanych działań na terenie gminy
- Konsultacje społeczne projektu LPR – w dniach od 9 – 19 marca 2018 r. konsultacje ogólnogminne w formie ankiet papierowych i ankiet na stronie internetowej gminy Fabianki. Nie wpłynęły żadne uwagi od mieszkańców.

10.2 Sposób włączenia interesariuszy w proces zarządzania programem rewitalizacji na obszarze rewitalizacji

Podstawowym celem działań związanych z uspołecznieniem Lokalnego Programu Rewitalizacji dla Gminy Fabianki jest dotarcie do jak najszerszej grupy beneficjentów i interesariuszy. Proces partycypacji społeczności lokalnej w realizacji założeń operacyjnych LPR odbywać się będzie:

1. pośrednio – poprzez informowanie z wykorzystaniem strony internetowej gminy, publikacje i broszury promocyjne i informacyjne oraz lokalnej prasy;
2. bezpośrednio – podczas spotkań z mieszkańcami, przedstawicielami lokalnych środowisk oraz z organizacjami pozarządowymi.

Interesariuszami procesu rewitalizacji, w stosunku do których prowadzona będzie polityka komunikacji i informacji będą: mieszkańcy gminy, mieszkańcy obszaru rewitalizacji (w tym także poszczególne grupy społeczne, takie jak bezrobotni, seniorzy, osoby niepełnosprawne itp.), lokalni przedsiębiorcy, organizacje pozarządowe i grupy nieformalne.

W ramach rozpowszechniania informacji o Lokalnym Programie Rewitalizacji podejmowane będą w szczególności takie działania jak:

- umieszczenie na stronie internetowej Urzędu Gminy Lokalnego Programu Rewitalizacji dla Gminy Fabianki,
- publikowanie informacji na stronie internetowej Urzędu o nowo realizowanych zadaniach w ramach Lokalnego Programu Rewitalizacji,
- współpraca z lokalnymi mediami mająca na celu informowanie opinii publicznej o przebiegu realizacji i wnioskach z monitorowania Lokalnego Programu Rewitalizacji.

Uspołecznienie wdrażania dokumentu będzie również realizowane z wykorzystaniem i wspieraniem rozwoju współpracy pomiędzy sektorem publicznym, prywatnym i organizacjami pozarządowymi poprzez:

- przygotowywanie informacji bieżących z przebiegu wdrażania Programu Rewitalizacji,
- opracowanie ankiety internetowej skierowanej do mieszkańców i innych interesariuszy dotyczącej oceny LPR, prowadzonego procesu rewitalizacji oraz możliwości zgłaszania nowych potrzeb rewitalizacyjnych wynikających ze zmieniającej się sytuacji społeczno-gospodarczej,
- funkcjonowanie Zespołu ds. rewitalizacji składającego się z przedstawicieli różnych grup interesariuszy rewitalizacji. Zespół stanowić będzie forum współpracy i dialogu interesariuszy z organami gminy w sprawach dotyczących prowadzenia i oceny rewitalizacji. Będzie on również pełnił funkcję opiniodawczą – doradcą Wójta Gminy Fabianki.
- organizację co najmniej jednego w roku otwartego spotkania konsultacyjnego, w trakcie którego mieszkańcy oraz przedstawiciele instytucji lokalnych będą mogli uzyskać informacje na temat aktualnego zaawansowania prac nad wdrożeniem procesu rewitalizacji oraz zgłosić uwagi dot. prowadzonych prac,
- organizację warsztatów z przedstawicielami głównych przedsięwzięć rewitalizacyjnych, których celem będzie dookreślenie koncepcji przedsięwzięć, ich dostosowanie do aktualnych potrzeb oraz przygotowanie koncepcji włączających społeczność lokalną w prowadzone działania rewitalizacyjne.

Proponowane działania mające na celu wspieranie rozwoju współpracy pomiędzy sektorem publicznym, prywatnym i organizacjami pozarządowymi mogą zostać rozszerzone i dostosowane do zgłaszanych przez przedstawicieli ww. podmiotów.

11. System zarządzania realizacją programu rewitalizacji

Decydującą rolę w realizacji ustaleń programu mieć będzie Urząd Gminy Fabianki, gdyż system zarządzania programem będzie osadzony w strukturze Urzędu Gminy i będzie się opierał w decydującej mierze na etatowych pracownikach Urzędu Gminy i/lub jednostek organizacyjnych Gminy. Takie założenia gwarantują wysokie kompetencje osób zaangażowanych, wysoką jakość prac, łatwy przepływ informacji, jasno określoną decyzyjność, dostęp do ogółu informacji na temat procesów rozwojowych na terenie gminy (w tym łatwość dostrzegania możliwości zadań komplementarnych wobec zasadniczego procesu rewitalizacji), zaplecze instytucjonalne do realizacji zadań.

Biorąc pod uwagę powyższe uwarunkowania operatorem Lokalnego Programu Rewitalizacji dla Gminy Fabianki będzie Wójt Gminy Fabianki we współpracy z:

1. Radą Gminy Fabianki
2. Urzędem Gminy Fabianki,
3. Zespołem ds. Rewitalizacji,
4. Jednostkami organizacyjnymi gminy.

Poniżej znajdują się poszczególne zadania przypisane powyżej wymienionym gremiom.

1. Wójt Gminy

a. Koordynowanie całego procesu rewitalizacji

2. Urząd Gminy

a. Prowadzenie konsultacji społecznych,

b. Składanie wniosków aplikacyjnych,

c. Specyfikacja istotnych warunków zamówienia, poprzez przeprowadzenie postępowania przetargowego, realizację, kontrolę i nadzór nad robotami, zarządzanie przepływem dofinansowania, sprawozdawczość i monitoring oraz ostateczne rozliczenie otrzymanej pomocy,

d. Monitorowanie procesu i jego ewaluacja.

3. Rada Gminy

- a. Podjęcie uchwały w sprawie przystąpienia do opracowania LPR.
- b. Zatwierdzenie i uchwalenie LPR.
- c. Wprowadzenie przedsięwzięć rewitalizacyjnych zawartych w LPR, służących realizacji zadań własnych gminy, do załącznika do uchwały w sprawie wieloletniej prognozy finansowej gminy.
- d. Uchwalanie zmian w LPR.
- e. Podjęcie uchwały o uchyleniu LPR w całości lub w części w przypadku stwierdzenia osiągnięcia celów rewitalizacji w nim zawartych.

4. Zespół ds. rewitalizacji

- a. opiniowanie działań we ramach procesu rewitalizacji
- b. funkcja kontrolna i doradcza
- c. Prowadzenie analiz służących wyznaczeniu obszaru zdegradowanego i obszaru potencjalnemu sporządzeniu lub zmianie programu, ocenie aktualności i stopnia jego realizacji.

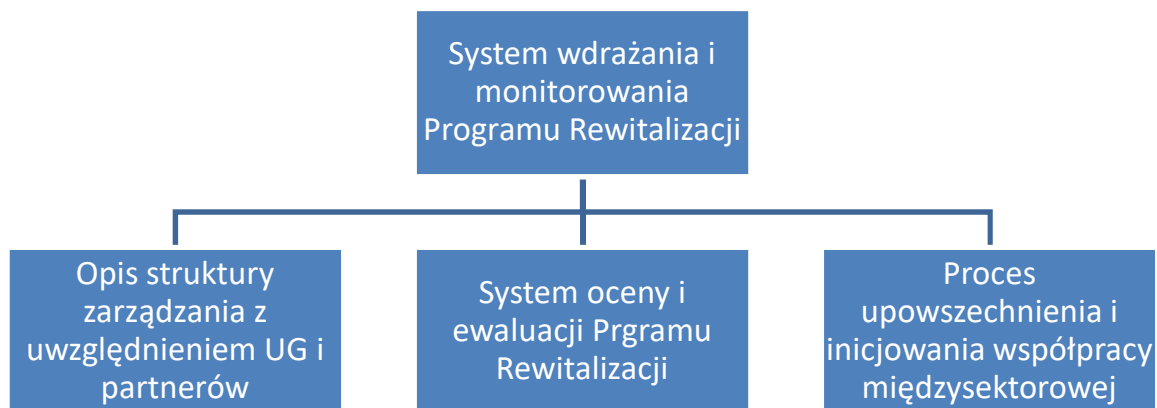
5. Jednostki organizacyjne gminy

- a. Współpraca w zakresie wdrażania poszczególnych przedsięwzięć rewitalizacyjnych z Urzędem Gminy

Zaprezentowany poniżej system zarządzania realizacją programu zapewni sprawne wykorzystanie Programu Rewitalizacji jako programu pozwalającego na koordynację procesu rewitalizacji, jednocześnie zapewniając wysoki poziom partycypacji społecznej w procesie jego wdrażania, jak również monitorowania i ewaluacji.

Grafika 8 Struktura zarządzania Programem Rewitalizacji dla Gminy Fabianki

Realizację Programu Rewitalizacji dla Gminy Fabianki powierza się Wójtowi Gminy poprzez Urząd Gminy Fabianki, w szczególności referat właściwy ds. rozwoju, jako jednostkę odpowiedzialną za operacyjny poziom wdrażania procesu rewitalizacji.

Zarządzanie LPR będzie odbywać się zatem w ramach istniejących struktur Urzędu Gminy Fabianki, przez co nie przewiduje się dodatkowych kosztów na zarządzanie programem.

Wszystkie przedsięwzięcia rewitalizacyjne gminy będą realizowane zgodnie z uchwaloną przez Radę Gminy Fabianki Wieloletnią Prognozą Finansową oraz poszczególnymi budżetami rocznymi. Spójność niniejszego programu z WPF zapewnić ma efektywną realizację zaplanowanych, zhierarchizowanych i ujętych ww. planie przedsięwzięć.

12. System monitoringu, ewaluacji i aktualizacji LPR

System monitorowania realizacji Lokalnego Programu Rewitalizacji dla Gminy Fabianki jest procesem ciągłym, mającym na celu ukazanie i analizowanie stanu zaawansowania wdrażania zapisów dokumentu. Będzie on realizowany w formie monitoringu przeprowadzanego w całym okresie wdrażania programu, a dotyczyć będzie wszystkich zaangażowanych podmiotów.

Podmiotem odpowiedzialnym za przeprowadzanie monitoringu będzie referat właściwy ds. rozwoju w strukturze organizacyjnej Urzędu Gminy Fabianki.

Monitorowanie postępów realizacji oparte będzie na stałym pozyskiwaniu i analizowaniu danych dotyczących realizacji poszczególnych projektów. Bieżąca i systematyczna analiza danych ilościowych i jakościowych osiągniętych w trakcie realizacji projektu i porównanie ich z zaplanowanymi w programie, pozwoli na wykrycie rozbieżności oraz umożliwi odpowiednio wczesną korektę możliwych do przewidzenia komplikacji. Zastosowane będą dwie formy monitoringu: monitorowanie postępu prac oraz monitorowanie środków finansowych projektu.

Monitoring rzeczowy obejmuje proces realizacji i polegać będzie przede wszystkim na bieżącej kontroli zakresu merytorycznego prowadzonych działań oraz harmonogramu wdrażania projektu na podstawie pomiarów osiągnięcia założonych rezultatów oraz wskaźników realizacji i ich analizy, a także weryfikacji przedmiotowej zgodności z założeniami programu rewitalizacji.

Monitoring finansowy obejmuje zarządzanie środkami przyznanymi na realizację programu i jest podstawą oceny sprawności ich wydatkowania. Polegać będzie na bieżącej kontroli finansowych aspektów inwestycji: przepływów gotówkowych i poziomu wykorzystania funduszy w poszczególnych kategoriach budżetowych, weryfikacji kwalifikowalności kosztów oraz gromadzeniu informacji o źródłach finansowania programu i stopniu wykorzystania dotacji. Istotnym elementem będzie również kontrola wykonania wzajemnych rozliczeń i zobowiązań z podwykonawcami, ewentualnymi partnerami, uczestnikami projektu i pracownikami oraz weryfikacja finansowej zgodności z założeniami programu.

Monitoring końcowy zweryfikuje, czy wytyczone cele zostały zrealizowane.

Wszystkie projekty objęte programem rewitalizacji będą podlegały jednakowemu systemowi oceny. Odpowiedzialny za to będzie wyznaczony pracownik Urzędu Gminy. Do jego obowiązków należeć będzie także wykonanie wzoru formularza oceny projektu, który będzie wypełniany przez poszczególne podmioty wykonujące projekty rewitalizacyjne. Źródłem monitorowania będzie dokumentacja powykonawcza. Umożliwi to oszacowanie wartości wskaźników produktu i rezultatu z perspektywy pojedynczej inwestycji, co z kolei umożliwi opisanie i porównanie efektów w sposób jednoznaczny i przejrzysty. Gromadzenie kart projektów inwestycji już zrealizowanych pozwoli ocenić ich skuteczność oraz zdefiniować zagrożenia i szanse inwestycji o zbliżonym charakterze. Stanowiąc to będzie punkt odniesienia

w następnych latach procesu rewitalizacji i pozwoli nadać mu pożądany kierunek oraz uniknąć błędów dotychczas popełnionych. Okresowe badanie stopnia realizacji wskaźników będzie się odbywać co 3 lata.

Ewaluacja

W ramach ewaluacji okresowej przeprowadzane będą następujące czynności:

1. Kierownik referatu merytorycznego lub kierownik jednostki organizacyjnej, odpowiedzialny za realizację danego zadania zapisanego w Programie Rewitalizacji, sporządza sprawozdanie z realizacji w formie karty zadań i ankiety ewaluacyjnej tego zadania, uwzględniające w szczególności poziom osiągnięcia zakładanych wskaźników realizacji przedsięwzięcia oraz jego oddziaływanie na mieszkańców obszaru rewitalizacji.
2. Wypełnioną kartę zadania i ankietę ewaluacyjną za ubiegły rok kierownik wydziału merytorycznego lub kierownik jednostki organizacyjnej przekazuje do Referatu Rozwoju, Funduszy Zewnętrznych i Gospodarki Komunalnej do dnia 31 maja w cyklu trzyletnim.
3. Pracownik Referatu Rozwoju, Funduszy Zewnętrznych i Gospodarki Komunalnej przeprowadza badanie przy pomocy ankiety ewaluacyjnej wśród podmiotów prywatnych i publicznych (innych niż jednostki gminne). Badanie służy ocenie poziomu osiągnięcia zakładanych wskaźników realizacji przedsięwzięcia oraz jego oddziaływanie na mieszkańców obszaru rewitalizacji.
4. Pracownik Referatu Rozwoju, Funduszy Zewnętrznych i Gospodarki Komunalnej sprawdza wypełnione karty zadań i ankiety ewaluacyjne pod względem kompletności informacji i w przypadku stwierdzenia uchybień, odsyła ją do właściwego kierownika referatu lub kierownika jednostki organizacyjnej w celu naniesienia poprawek. Poprawnie wypełnione ankiety ewaluacyjne zostają skompletowane i poddane analizie.
5. Pracownik Referatu Rozwoju, Funduszy Zewnętrznych i Gospodarki Komunalnej na podstawie informacji zawartych w kartach zadań i ankietach ewaluacyjnych przygotowuje zbiorczy raport, który do dnia 30 czerwca w cyklu trzyletnim przekazuje za pośrednictwem Kierownika Referatu Rozwoju, Funduszy Zewnętrznych i Gospodarki Komunalnej Wójtowi Gminy Fabianki.

6. Wójt Gminy Fabianki zatwierdza raport i przekazuje go Zespołowi ds. Rewitalizacji do dnia 31 lipca w cyklu trzyletnim. Raport będzie stanowił podstawę sformułowania zaleceń na kolejne lata wdrażania Programu Rewitalizacji.
7. Zespół ds. Rewitalizacji opiniuje raport i przekazuje swoje uwagi i zalecenie Wójtowi Gminy Fabianki do 30 września.
8. Wójt Gminy Fabianki po uzyskaniu opinii Zespołu ds. Rewitalizacji przekazuje niezwłocznie raport Radzie Gminy Fabianki.

System wprowadzania modyfikacji w reakcji na zmiany w otoczeniu programu

Ze względu na cel i charakter Lokalny Program Rewitalizacji ma formułę otwartą, tzn. że w przypadku zmiany wymogów prawnych, pojawiania się nowych problemów oraz wykreowania nowych projektów – będzie on aktualizowany. Projekty odpowiadające na zidentyfikowane problemy będą systematycznie przygotowywane w całym okresie wdrożeniowym.

Sytuacje, w których konieczna może być zmiana programu to m.in.:

- a. Zmiana aktualnych warunków sytuacji społeczno-gospodarczej Gminy,
- b. Nowo zidentyfikowane potrzeby i oczekiwania mieszkańców obszarów kryzysowych,
- c. Wzrost bądź spadek poziomu zaangażowania podmiotów lokalnych w planowane działania,
- d. Konieczność dostosowania działań do możliwości budżetu gminy oraz dostępności środków zewnętrznych.

W przypadku stwierdzenia, że program rewitalizacji wymaga zmiany, Wójt wystąpi do Rady Gminy z wnioskiem o jego zmianę. Zmiana programu nastąpi w trybie, w jakim został on uchwalony.

Zestawienie grafik, tabel i wykresów

Tabela 1 Miejscowości i sołectwa na obszarze gminy Fabianki	11
Tabela 2 Analiza wskaźników delimitacji.....	15
Tabela 3 Dane źródłowe do analizy wskaźnikowej	17
Tabela 4 Kryteria uznania miejscowości za obszar zdegradowany	18
Tabela 5 Podstawowe parametry obszaru zdegradowanego	19
Tabela 6 Wskaźniki realizacji Programu Rewitalizacji dla Gminy Fabianki	23
Wykres 1 Struktura użytkowania gruntów na terenie gminy Fabianki.....	10
Grafika 1 Gmina Fabianki na tle województwa kujawsko-pomorskiego.	8
Grafika 2 Gmina Fabianki na tle powiatu włocławskiego.....	9
Grafika 3 Granice administracyjne gminy Fabianki.....	9
Grafika 4 Lokalizacja gminy Fabianki względem miasta Włocławek.....	10
Grafika 5 Obszar rewitalizacji na tle granic administracyjnych gminy.....	20
Grafika 6 Podobszar rewitalizacji Fabianki	21
Grafika 7 Podobszar rewitalizacji Nasiegniewo.....	22
Grafika 8 Struktura zarządzania Programem Rewitalizacji dla Gminy Fabianki	49